

Evaluatie regionaal Wmo-beleidsplan

Regio Maastricht-Heuvelland

Colofon

Opdrachtgever

De gemeenten in de regio Maastricht-Heuvelland

Auteurs

Lennart Homan

Lilian van Oosterhout

Nina Schreuder

Anouk van der Veen

Kenmerk

LH/26/0880/erwbmh

Publicatiedatum

20 mei 2026

© Bureau HHM

Inhoud

1. Inleiding.....	4
1.1 Aanleiding.....	4
1.2 Doelstelling van de evaluatie	4
1.3 Vraagstelling.....	4
1.4 Aanpak	6
1.5 Leeswijzer	7
2. Bevindingen uit de documentanalyse (bureauonderzoek)	8
2.1 Resultaten in beeld	8
2.3 Samenvatting	11
3. Ervaringen uit de praktijk (interviews)	12
3.1 Bestuurders en ambtenaren per gemeente	12
3.2 Regionale inkoop en contractmanagement.....	14
3.3 Wmo-aanbieders en ketenpartners.....	15
3.4 Inwoners en cliëntenraden	17
3.5 Gemeenteraden	19
3.6 Reflectie op de bevindingen.....	20
3.7 Samenvatting	21
4. Beantwoording onderzoeksvragen (integrale analyse)	22
4.1 Effectiviteit en doelmatigheid	22
4.2 Meerwaarde regionale samenwerking.....	23
4.3 Opstellen van een nieuw beleidsplan.....	23
4.4 Lessen en verbeterpunten	23
4.5 Brug naar scenario's en advies	24

5. Toekomstscenario's	25
5.1 Scenario-analyse.....	25
5.2 De scenario's vergeleken	27
5.3 Conclusie	27
6. Advies	29
6.1 Adviezen	29
6.2 Aan de slag met de adviezen	31
6.3 Tot slot	32

<i>Bijlage 1. Uitvoering per gemeente</i>	<i>33</i>
<i>Bijlage 2. Cijfermatige analyse van de zes gemeenten</i>	<i>35</i>
<i>Bijlage 3. Benchmarking best practices</i>	<i>43</i>
<i>Bijlage 4. Beantwoording onderzoeksvragen en deelvragen</i>	<i>44</i>
<i>Bijlage 5. Bronnenlijst en respondentenoverzicht</i>	<i>47</i>
<i>Bijlage 6. Afkortingen en definities</i>	<i>51</i>

1. Inleiding

De zes gemeenten uit de regio Maastricht-Heuvelland hebben een evaluatie laten uitvoeren op hun regionale Wmo-beleidsplan. In dit hoofdstuk gaan we in op de aanleiding en de doel- en vraagstelling van deze evaluatie.

1.1 Aanleiding

De regio Maastricht-Heuvelland bestaat uit 6 gemeenten (Maastricht, Eijsden-Margraten, Vaals, Gulpen-Wittern, Valkenburg, Meerssen). Deze zes gemeenten hebben een regionaal Wmo-beleidsplan opgesteld voor de periode 2023-2026. Inmiddels is het Wmo-beleidsplan een aantal jaar in uitvoering en is het tijd om te kijken naar de toekomst. Daarom vragen de gemeenten om een onafhankelijke evaluatie van het huidige regionale Wmo-beleidsplan.

1.2 Doelstelling van de evaluatie

De uitkomst van het onderzoek is een evaluatierapport met bevindingen en aanbevelingen, dat dient als basis voor het vormgeven van toekomstig Wmo-beleid. De aanpak van bureau HHM is expliciet gericht op het waarborgen van objectiviteit en participatie: de evaluatie is uitgevoerd met actieve inbreng van betrokkenen, waaronder de gemeenten, Wmo-aanbieders, inwoners/cliëntenraden en gemeenteraden.

1.3 Vraagstelling

In de voorliggende rapportage staat de beantwoording van de onderstaande onderzoeksvragen centraal. De bijbehorende deelvragen zijn opgesteld om het beantwoorden van deze vier onderzoeksvragen te ondersteunen en zijn in die zin vooral instrumenteel gebruikt. De deelvragen worden daarom niet als afzonderlijke onderzoeksvragen in de hoofdtekst van dit rapport beantwoord; wel is in bijlage 4 een samenvatting opgenomen van de resultaten/opbrengsten per deelvraag.

1
2
3
4
5
6

Onderzoeksvraag 1: In hoeverre is het regionaal Wmo-beleidsplan effectief en doelmatig uitgevoerd?

Met andere woorden: hebben de gezamenlijke beleidsvoornemens hun beoogde resultaten opgeleverd, en gebeurde dit op een efficiënte manier?

- Wat waren de oorspronkelijke doelen en ambities van het regionale Wmo-beleidsplan?
- Welke acties en maatregelen zijn daadwerkelijk uitgevoerd in de periode 2023–2026?
- Welke resultaten zijn behaald en hoe verhouden deze zich tot de gestelde doelen?
- Welke factoren hebben bijgedragen aan of belemmerd in de uitvoering?
- In hoeverre is de uitvoering doelmatig verlopen (efficiëntie, inzet van middelen)?

Onderzoeksvraag 2: Welke meerwaarde heeft de regionale samenwerking hierbij gehad?

We kijken naar de toegevoegde waarde van het samenwerkingsverband tussen de zes gemeenten bij de uitvoering van Wmo-taken.

- Hoe is de regionale samenwerking georganiseerd (structuur, overleg, besluitvorming)?
- Welke taken zijn regionaal opgepakt en welke lokaal gebleven?
- Wat ervaren gemeenten, aanbieders en cliënten als voordelen van de samenwerking?
- Zijn er concrete voorbeelden van gezamenlijke successen of knelpunten?
- In hoeverre heeft samenwerking geleid tot betere kwaliteit, efficiëntie of innovatie?

Onderzoeksvraag 3: Heeft de regionale samenwerking meerwaarde bij het opstellen van een nieuw beleidsplan Wmo?

Dit richt zich op inzichten die zijn gericht de besluitvorming of gemeenten bij het nieuwe Wmo-beleid 2027–2030 opnieuw regionaal gaan optrekken.

- Welke toekomstige opgaven en ontwikkelingen vragen om regionale afstemming?
- Wat zijn de verwachtingen van gemeenten en partners over samenwerking in 2027–2030?
- Welke scenario's zijn denkbaar voor toekomstige samenwerking (intensief, licht, hybride)?
- Wat zijn de randvoorwaarden voor succesvolle samenwerking in de nieuwe beleidsperiode?
- Welke lessen uit de huidige samenwerking zijn relevant voor het nieuwe plan?

Onderzoeksvraag 4: Welke lessen en verbeterpunten zijn er voor de volgende beleidsperiode? Hier draait het om concrete aanbevelingen om het beleid en de samenwerking te verbeteren richting 2027–2030.

- Welke onderdelen van het huidige beleid en uitvoering verdienen voortzetting?
- Waar liggen kansen voor verbetering in beleid, uitvoering of samenwerking?
- Welke knelpunten zijn structureel en vragen om beleidsmatige aanpassing?
- Welke aanbevelingen dragen bij aan een toekomstbestendig en gedragen Wmo-beleid?

1
2
3
4
5
6

1.4 Aanpak

Onze aanpak bestaat uit zes stappen waarmee wij de onderzoeksvragen beantwoorden.

Stap 1: Startgesprek met de regio

We zijn het onderzoek begonnen met een startgesprek om te komen tot een definitief afgestemd plan van aanpak en praktische afspraken over planning en overlegmomenten.

Stap 2: Documentanalyse (bureauonderzoek)

Vervolgens hebben we een documentstudie uitgevoerd naar zowel de inhoud als de context van het regionale Wmo-beleid. Dit hebben we gedaan om beleidsdoelen, acties en resultaten in kaart te brengen en inzicht te krijgen in de gemaakte afspraken en structuren van samenwerking. De uitwerking van de uitvoering per gemeente (op basis van de aangeleverde documenten) is opgenomen in bijlage 1. Naast de documentstudie hebben we een beknopte cijfermatige analyse gedaan.

Stap 3: Interviews met stakeholders

Om de informatie uit de documentanalyse te toetsen, verrijken en duiden met inzichten en ervaringen van betrokkenen hebben we interviews uitgevoerd met beleidsmatige sleutelfiguren, bestuurders en ambtenaren, Wmo-aanbieders en ketenpartners, inwoners en cliënten(vertegenwoordigers). Daarnaast zijn de leden van de gemeenteraad in de gelegenheid gesteld om via een vragenlijst input te geven.

Stap 4: Benchmark en scenario-analyse

In deze stap zijn 5 andere regio's in beeld gebracht die overeenkomsten hebben. Daarbij is gekeken naar best practices: op welke manier regionale samenwerking is ingevuld en welke leerpunten relevant kunnen zijn voor de toekomstige uitwerking. Daarnaast hebben we een scenario-analyse uitgevoerd. Voor elk scenario zijn sterke en zwakke punten, randvoorwaarden en implicaties voor de organisatie in kaart gebracht.

Stap 5: Validatie en reflectie

In deze stap hebben we in een reflectiesessie gesproken met een afvaardiging van de stakeholders uit stap 3 over de voorlopige bevindingen uit de evaluatie van het regionaal Wmo-beleidsplan Maastricht-Heuvelland. We hebben ook gereflecteerd op wat dit betekent voor de toekomstige regionale samenwerking rond de Wmo. Waarbij de bijeenkomst nadrukkelijk bedoeld was voor reflectie en verdieping.

Stap 6: Rapportage en presentatie

Tenslotte hebben we voorliggende rapportage opgesteld. In de rapportage geven we antwoord op de diverse onderzoeksvragen.

1
2
3
4
5
6

1.5 Leeswijzer

Dit rapport is als volgt opgebouwd: in [hoofdstuk 2](#) beschrijven we de bevindingen uit de documentanalyse (doelen, acties en resultaten) en de beschikbare cijfers. [Hoofdstuk 3](#) geeft het beeld uit de interviews, bijeenkomsten en de vragenlijst onder raadsleden. In [hoofdstuk 4](#) beantwoorden we de vier onderzoeksvragen op basis van de integrale analyse van hoofdstuk 2 en 3. [Hoofdstuk 5](#) verkent toekomstscenario's voor regionale samenwerking en duidt de consequenties daarvan. Tot slot vertaalt [hoofdstuk 6](#) de bevindingen naar concrete adviezen en een startpunt voor implementatie.

2. Bevindingen uit de documentanalyse (bureauonderzoek)

Dit hoofdstuk beschrijft de inhoud van het regionale Wmo-beleid. Op basis van een analyse van de aangeleverde documenten wordt een overzicht gegeven van de beleidsdoelen, acties en resultaten en van de afspraken en organisatie van de regionale samenwerking. Naast de documentstudie hebben we een beknopte cijfermatige analyse gedaan.

2.1 Resultaten in beeld

Het beleidsplan richt zich op twee opgaven: het versterken van de veerkracht van inwoners en het realiseren van een toekomstbestendige samenwerking. Deze twee opgaven wil de regio bereiken aan de hand van vijf beoogde resultaten, namelijk:

1. Meer (inwoners)initiatieven en daarmee een groeiend informeel basisaanbod.
2. Een breder formeel basisaanbod op basis van de behoeften van inwoners per wijk.
3. Minder maatwerkvoorzieningen, omdat inwoners die minder nodig hebben en omdat er meer basisaanbod is.
4. Samen met onze ketenpartners zorgen we voor een toekomstbestendig partnerschap.
5. Betaalbare Wmo binnen de gemeentelijke begroting.

Deze ambities vormen de inhoudelijke basis voor de vergelijking tussen gemeenten en het beoordelen van de mate waarin zij uitvoering hebben gegeven aan de regionaal afgesproken richting. Waar de uitvoering van de eerste drie resultaten volgens de documentanalyse vraagt om een lokale aanpak, richt de regionale samenwerking zich met name op de resultaten 4 en 5. De zes gemeenten hebben dit beleidsplan vertaald in lokale uitvoeringsplannen. De aangeleverde documenten, waaronder deze lokale uitvoeringsplannen, hebben we onderzocht om inzicht te krijgen in de wijze waarop de gemeenten lokaal uitvoering geven aan de gezamenlijk regionale ambities.

In de paragrafen hieronder werken we dit beeld verder uit. We starten met de mate waarin doelen en acties uit het regionale beleidsplan in de lokale plannen zijn uitgewerkt en wat dit (op papier) zegt over effectiviteit en doelmatigheid (2.1.1). Vervolgens zoomen we in op wat in de documenten

1
2
3
4
5
6

zichtbaar wordt over de meerwaarde van regionale samenwerking (2.1.2). Tot slot benoemen we welke lessen en verbeterpunten uit de documentanalyse naar voren komen en waar de documenten juist nog weinig houvast bieden voor verbetering (2.1.3).

2.1.1 Effectiviteit en doelmatigheid

Uit de documentstudie komt naar voren dat alle zes gemeenten op hun eigen wijze hebben gewerkt aan de beoogde resultaten, passend bij de lokale context en de behoeften van inwoners. Zo richt de ene gemeente zich meer op het versterken van de sociale basis, terwijl een andere meer investeert in netwerkontwikkeling of het vergroten van de bekendheid van voorzieningen.

Ondanks deze verschillen vallen er duidelijke overeenkomsten op: vrijwel elke gemeente heeft op papier stappen gezet in het versterken van de sociale basis (1), het vergroten van de zichtbaarheid en vindbaarheid van het aanbod (2) en het versterken van samenwerking met lokale (keten)partners (3). Gemeenten hebben diverse acties uitgezet op deze 3 onderdelen. De cijfermatige analyse (bijlage 2) onderstreept daarbij dat de opgave per gemeente verschilt: de regio vergrijst, het mantelzorg-potentieel is relatief laag en Wmo-gebruik en kosten ontwikkelen zich niet gelijk (bijv. groei Wmo-cliënten per 1.000 inwoners in veel gemeenten, maar 0% in Maastricht en -4% in Vaals; kostenstijgingen in de meeste gemeenten, met een uitschieter in Eijsden-Margraten).

1. Er is breed ingezet op het in kaart brengen en zichtbaar maken van bestaande burgerinitiatieven. Meerdere gemeenten, zoals Maastricht en Eijsden-Margraten, houden hiervoor actuele overzichten bij. Vrijwel alle gemeenten hebben aandacht voor het ondersteunen van mantelzorgers, bijvoorbeeld via het mantelzorgcompliment, structurele samenwerking met MEE of aanvullende subsidies voor

lokale mantelzorgpunten. Daarnaast organiseren gemeenten netwerk- en themabijeenkomsten. Dit varieert van bijeenkomsten rond positieve gezondheid, eenzaamheid en jeugd & onderwijs, tot jaarlijkse evenementen zoals de Week van de Ontmoeting.

2. Gemeenten beschrijven uiteenlopende acties: communicatieplannen in Maastricht en Gulpen-Wittern en het herzien van sociale kaarten of het optimaliseren van de bekendheid ervan in onder andere Valkenburg en Meerssen.
3. Gemeenten voeren diverse acties uit: organiseren van thema-bijeenkomsten met maatschappelijke organisaties, het vergroten van het contact met huisartsen, praktijkondersteuners en welzijnspartners, en het opzetten van kortere lijnen tussen Wmo-consulenten en lokale voorzieningen zoals huiskamers en seniorenprojecten. In diverse gemeenten wordt gewerkt vanuit gedeelde leidende principes met partners en worden netwerkverbanden uitgebreid. Hiermee bouwen gemeenten aan een toegankelijk en samenhangend ondersteuningsnetwerk rond inwoners.

Hoewel er duidelijke overeenkomsten zijn, tonen de documenten ook dat gemeenten uiteenlopende prioriteiten hanteren in de uitvoering van de regionale doelen en ambities. In een deel van de gemeenten ligt het accent op het versterken van samenwerking in buurten en het verbinden van informele netwerken, vaak in combinatie met scholing en methodiekontwikkeling in of rond de toegang. Andere gemeenten leggen vooral nadruk op communicatie en activering (bijv. campagnes en themabijeenkomsten) en op het verkorten van lijnen tussen professionals en voorzieningen. Daarnaast zijn er gemeenten die zichtbaar inzetten op het doorontwikkelen en evalueren van ontmoetingsplekken en algemene voorzieningen, of op het structureel in kaart brengen en zichtbaar maken van burgerinitiatieven via lokale communicatiekanalen en

1
2
3
4
5
6

netwerkbijeenkomsten. Over de volle breedte is sprake van een netwerkgerichte benadering, met inzet op vindbaarheid, samenwerking en het beter laten aansluiten van het basisaanbod op de lokale context (zie bijlage 1).

De documentanalyse laat ook zien dat een aantal van deze acties die regionaal wel beoogd waren, lokaal door meerdere gemeenten niet of nauwelijks zijn opgepakt. Het gaat hierbij vooral om acties, zoals het jaarlijks in het zonnetje zetten van burgerinitiatieven, het onderzoek naar de meerwaarde van 'meedenkers' en het leren van 'Limburg Positief Gezond' die in de beschikbare documenten door geen van de gemeenten zijn opgepakt. Daarentegen richt de regionale samenwerking zich met name op de resultaten 4 en 5. Hiervoor is door de gemeenten een gezamenlijke paragraaf opgesteld waarin is beschreven hoe de gezamenlijke inzet van gemeenten hieraan bijdraagt, inclusief de concrete uitvoeringsacties om een toekomstbestendig partnerschap en betaalbare Wmo-voorzieningen te realiseren.

De documentanalyse laat zien dat de regio vooral voortgang heeft geboekt op het gebied van regionale inkoop, contractafspraken en beleidsafstemming. De zes gemeenten hebben volgens de documenten afgesproken onder meer hun Wmo-beleid ambtelijk en bestuurlijk af te stemmen, gezamenlijk regionale aanbestedingen voor te bereiden, tarieven en indexering regionaal af te stemmen, samen te werken aan de taakgerichte opdracht begeleiding en de herijking van huishoudelijke hulp. Tegelijkertijd komt uit de documentanalyse naar voren dat een aantal thema's die in gezamenlijkheid zijn opgesteld en afgesproken nog niet of slechts beperkt is opgepakt, vooral rond kwaliteit, toezicht en de uitvoeringsgerichte samenwerking.

2.1.2 Meerwaarde regionale samenwerking

De regionale samenwerking is georganiseerd via ambtelijke en bestuurlijke afstemming tussen de gemeenten. Zij werken samen in verschillende regionale overlegstructuren, waaronder een regionale beleidsgroep Wmo. Binnen deze structuur wordt beoogd afspraken te maken over beleidsvoorbereiding, aanbestedingen, tarieven en toezicht. Ook ervaringen en best practices worden voor beleidsmatige aspecten opgepakt via het regionaal beleidsoverleg.

Voor diverse taken is afgesproken deze regionaal voor te bereiden en uit te voeren. Het gaat in de documenten onder meer om:

- regionale inkoop en aanbestedingen van Wmo-voorzieningen (o.a. hulp bij het huishouden, hulpmiddelen en trapliften);
- ontwikkeling van een gezamenlijke inkoopstrategie voor begeleiding (taakgerichte opdracht);
- afstemming van PGB-tarieven en indexeringssystematiek;
- (beoogde) regionale voortgangsmonitoring, onder meer via kwartaaloverleggen met aanbieders;
- ontwikkeling van prestatie-indicatoren en afspraken over sturing op begeleiding;
- gezamenlijke voorbereiding op wetwijzigingen en het regionaal delen van woon- en zorgvisies;
- ontwikkeling van een proactieve en toekomstgerichte toezichtstructuur.

1
2
3
4
5
6

2.1.3 Lessen en verbeterpunten

In de documenten worden ook knelpunten genoemd. Het betreft onder meer het ontbreken van structurele uitwisseling van ervaringen op uitvoeringsniveau, het onvoldoende borgen van samenhang met Beschermd Thuis in beleid, inkoopstrategie en uitvoering en het beperkte

gebruik van prestatie-indicatoren in de taakgerichte opdracht begeleiding. Ook worden organisatorische aandachtspunten genoemd, zoals de noodzaak tot evaluatie en actualisatie van de Centrumregeling Inkoop.

Naast deze regionale taken blijft een groot deel van de uitvoering lokaal georganiseerd. De lokale plannen richten zich, zoals eerder beschreven, op de eerste drie resultaten uit het beleidsplan. Projecten zoals de doorontwikkeling van huiskamers, lokale dementievriendelijke initiatieven en de inrichting van de toegang tot ondersteuning worden door gemeenten zelfstandig vormgegeven. Ook de dagelijkse uitvoering van begeleiding, dagbesteding en administratieve processen wordt lokaal georganiseerd, binnen de kaders die regionaal zijn vastgelegd.

Wat in de documentanalyse niet naar voren komt, is hoe vaak er ambtelijk en bestuurlijk afstemming plaatsvindt tussen de gemeenten en hoe deze vorm van afstemming ervaren wordt.

2.3 Samenvatting

De documentanalyse laat zien dat het regionale Wmo-beleidsplan 2023–2026 vooral heeft gefunctioneerd als richtinggevend kader. Gemeenten hebben dit kader lokaal vertaald en vooral gewerkt aan de eerste drie beoogde resultaten (sociale basis, basisaanbod en het beperken van maatwerk), met vergelijkbare actielijnen (zoals vindbaarheid en samenwerking met lokale partners) maar met duidelijke lokale accenten. Hierdoor is de uitvoering in hoge mate lokaal ingevuld en is regionale sturing op inhoud en resultaten in de documenten beperkt zichtbaar. De cijfermatige analyse (bijlage 2) laat bovendien zien dat de context en ontwikkeling per gemeente uiteenloopt (o.a. verschillen in vergrijzing en mantelzorgpotentieel, groei/krimp in Wmo-gebruik en verschillen in kostenontwikkeling en kosten per cliënt). Dit versterkt de noodzaak van

een beperkte, gezamenlijke set indicatoren en een vaste monitorcyclus om regionale effecten en doelmatigheid beter te kunnen volgen.

De regionale samenwerking komt in de documenten vooral naar voren bij systeemtaken, zoals inkoop en contractafspraken, tarief- en indexatieafspraken en beleidsafstemming. Tegelijkertijd laten de documenten zien dat uitvoeringsgerichte samenwerking, gezamenlijke kwaliteitssturing, structurele kennisdeling en een eenduidige monitoringscyclus slechts beperkt zijn uitgewerkt. Ook geeft de documentanalyse beperkt zicht op de ervaren doorwerking voor inwoners en professionals (bijv. verschillen in toegang, uitlegbaarheid en afbakening Wmo–Wlz) en op de feitelijke werking van governance en besluitvorming. Daarom is in hoofdstuk 3 het perspectief van betrokkenen opgehaald en wordt in hoofdstuk 4 de integrale analyse gemaakt voor de beantwoording van de onderzoeksvragen.

1
2
3
4
5
6

3. Ervaringen uit de praktijk (interviews)

In dit hoofdstuk brengen we de ervaringen en perspectieven van betrokkenen uit de praktijk in beeld. Het hoofdstuk is gebaseerd op de interviews die zijn gehouden met inkoop en contractmanagers, bestuurders en ambtenaren van de zes gemeenten, Wmo-aanbieders en ketenpartners, en inwoners en cliënt(vertegenwoordigers). Daarnaast is input opgehaald via een vragenlijst onder leden van de gemeenteraden.

3.1 Bestuurders en ambtenaren per gemeente

Met beleidsmedewerkers en wethouders van alle zes de gemeenten zijn gesprekken gevoerd op basis van semigestructureerde gespreksleidraden. In deze gesprekken is ingegaan op de effectiviteit en doelmatigheid van het regionale beleidsplan, de meerwaarde van de regionale samenwerking, de opstelling van het nieuwe beleidsplan en de lessen en verbeterpunten richting de toekomst. Deze vier thema's hangen samen met de vier onderzoeksvragen die in deze evaluatie centraal staan.

3.1.1 Effectiviteit en doelmatigheid

Gemeenten geven aan dat het regionale beleidsplan inhoudelijk breed en op hoofdlijnen is geformuleerd. Dit maakt het volgens hen lastig om het plan direct te gebruiken als sturingsinstrument voor de lokale uitvoering. Ook wijzen gemeenten op de verschillen binnen de regio, waardoor het lastig is om een regionaal beleidskader te formuleren dat overal even concreet en bruikbaar is. Maastricht benoemt daarbij dat het lokale beleidsplan in de praktijk leidend is.

Gemeenten benoemen dat lokaal stappen zijn gezet, maar dat deze niet altijd rechtstreeks zijn terug te voeren op het regionale beleidsplan. Sommige gemeenten (zoals Eijsden-Margraten) gebruiken het regionale kader wel expliciet als vertrekpunt voor een lokaal uitvoeringsplan. Tegelijkertijd geven gemeenten aan dat het regionale plan beperkt richting geeft aan de vraag *hoe* ambities en doelen in de uitvoering gerealiseerd moeten worden. Door de brede formulering is het bovendien lastig om effectiviteit en doelmatigheid op regionaal niveau eenduidig vast te stellen.

Gemeenten noemen regionale inkoop en aanbesteding (bijvoorbeeld voor hulp bij het huishouden) als positief voorbeeld van samenwerking die als effectief en doelmatig wordt ervaren. Over de uitvoering van het

1
2
3
4
5
6

beleidsplan als geheel is men kritischer: betrokkenen geven aan dat de regionale samenhang beperkt zichtbaar is, dat de samenwerking verbeterd kan worden en dat de lokale uitwerking per gemeente verschilt. Dit bemoeilijkt een gezamenlijke beoordeling van doelmatigheid.

3.1.2 Meerwaarde regionale samenwerking

Gemeenten geven aan dat de meerwaarde van regionale samenwerking de afgelopen jaren vooral lag bij regionale inkoop en contractering (o.a. hulp bij het huishouden en hulpmiddelen). Samen inkopen wordt als efficiënt ervaren en biedt uniformiteit in contractvoorwaarden en tarieven, wat duidelijkheid geeft richting aanbieders en (indirect) inwoners. Gemeenten geven aan dat zij deze vorm van samenwerking willen voortzetten.

Alle gemeenten gaven aan dat de regionale samenwerking de afgelopen jaren niet goed verliep. Er was geen duidelijke overlegstructuur met een meerjarenagenda en meetbare acties in het beleidsplan. Hierdoor was niet duidelijk wat er wanneer besproken moest worden en kan er geen onderscheid gemaakt worden tussen wat wel en niet bij de overlegtafel hoort.

Ook waren er geen duidelijke afspraken over taken en rollen, waardoor het niet altijd helder was wie regie voert en welke partij wanneer het voortouw neemt. Dit maakt de positie van Maastricht in de samenwerking kwetsbaar: soms wordt verwacht dat Maastricht procesmatig het voortouw neemt, terwijl tegelijkertijd behoefte bestaat aan gelijkwaardigheid en ruimte voor lokale invulling. Onuitgesproken verwachtingen leiden volgens betrokkenen tot frictie en vertraging.

De Heuvelandgemeenten geven aan dat zij wel meerwaarde zien in samen leren en ontwikkelen, maar dat dit de afgelopen jaren nog niet goed van de grond is gekomen. Hiervoor is het belangrijk dat de gemeenten over hun eigen belang heen stappen en hetzelfde gaan doen. Daarnaast is het belangrijk dat geleerde lessen en gedraaide pilots ook gedeeld worden met andere gemeenten, om zo effectief van elkaar te kunnen leren.

3.1.3 Opstellen van een nieuw beleidsplan

Meerdere gemeenten geven aan beperkte meerwaarde te zien in een nieuw breed regionaal Wmo-beleidsplan, mede vanwege verschillen in lokale context. Wel wordt genoemd dat gemeenten ontwikkelingen en ervaringen met elkaar willen blijven delen en dat themagerichte samenwerking kansrijk kan zijn op onderwerpen waar de opgave regionaal is of waar uniformiteit voordelen biedt. Daarbij wordt benadrukt dat verwachtingen vooraf duidelijk moeten zijn en dat eigenaarschap expliciet moet worden belegd.

Tegelijkertijd geven gemeenten aan de regionale samenwerking te willen behouden en waar passend uit te bouwen, met name rond inkoop en contractering, terwijl ruimte voor lokale invulling behouden blijft. Ook wordt benoemd dat regionale uniformiteit in basisafspraken voor aanbieders helpt.

3.1.4 Lessen en verbeterpunten

De gemeenten geven een aantal lessen en verbeterpunten mee voor de toekomst:

- Een goede uitvoering van een regionaal beleidsplan vraagt om een meerjarenagenda, die ook jaarlijks geëvalueerd en bijgestuurd wordt. Daarbij vraagt het om een concreter document, zodat het niet lokaal verder uitgewerkt hoeft te worden.

- Om goed samen te werken is het vereist dat taken, rollen en verantwoordelijkheden goed gedefinieerd worden en dat er een duidelijke overlegstructuur komt.
- Daarnaast is het belangrijk om over oud zeer heen te stappen en met nieuwe energie samen te gaan werken.
- Voorkeur om in te zetten op een paar punten waar met regionale samenwerking succes behaald kan worden, dan op heel veel dingen waarvan het merendeel niet van de grond komt.
- Het is wenselijk dat inwoners hetzelfde ontvangen onafhankelijk van de gemeente waarin ze wonen. De aanspraak op aanbod en het verstrekken van hulpmiddelen verschilt nu nog sterk tussen gemeenten. Maar bijvoorbeeld ook de hoogte van het mantelzorgcompliment.

Bij het opstellen van een nieuw plan is het belangrijk om oog te hebben voor de externe context. De belangrijkste opgaves die gemeenten zien zijn:

- Sterke vergrijzing in met name de Heuvellandgemeenten verhoogt de druk op de Wmo (waaronder vervoersvoorzieningen) en vraagt om een passende benadering van (mondige) inwoners.
- Het vormgeven van een integrale en herkenbare toegang (bij de gemeente en/of (mede) via aanbieders) zodat inwoners niet van loket naar loket worden gestuurd en de doorwerking in de uitvoering eenduidiger wordt.
- De samenhang met het woningbouw- en woon-zorgdossier: forse woningbouwplannen en de opgave rond langer thuis wonen vragen om integrale afstemming tussen wonen, zorg en ondersteuning.
- Meer inzetten op preventie/vroegsignalering en mantelzorgondersteuning om mensen te ondersteunen in het dagelijks leven en druk op maatwerk en kosten te beheersen.

3.2 Regionale inkoop en contractmanagement

Voor deze paragraaf zijn interviews gevoerd met inkoop- en contractmanagers uit de regio.

3.2.1 Effectiviteit en doelmatigheid

De resultaatgebieden uit het regionale beleidsplan worden herkend en komen ook terug in de contracten, maar er wordt niet vanuit het beleidsplan zelf gewerkt, omdat dit niet concreet en meetbaar genoeg was.

Volgens de geïnterviewden zijn er lokaal stappen gezet in de doorontwikkeling van het aanbod en de samenwerking met partners. Zo is in de regio gewerkt met (door)ontwikkeling van algemene voorzieningen en een strategisch partnerschap met frequente afstemming. Tegelijkertijd geven betrokkenen aan dat de effecten hiervan (onder meer op de verhouding tussen algemene voorzieningen en maatwerk) in het veld verschillend worden gewaardeerd en dat deze werkwijze niet in alle gemeenten op dezelfde manier is gerealiseerd of doorwerkt. Daarmee is de opbrengst regionaal niet eenduidig en vraagt dit om expliciete keuzes en onderbouwing in het nieuwe beleidskader.

Daarbij zorgt ook de manier van inkopen voor belemmeringen, doordat er op verschillende manieren ingekocht en aanbesteed wordt. De verschillen die er op dit gebied nog tussen gemeenten zijn werken niet bevorderend voor de samenwerking. Terwijl er bij de Wmo juist meer ruimte is om lokale wensen op te nemen bij een gezamenlijke inkoop.

3.2.2 Meerwaarde regionale samenwerking

De meerwaarde van regionale samenwerking wordt door betrokkenen vooral gezien in gezamenlijke inkoop en uniforme contractering. Voor partners is het aantrekkelijk als er één contract en één set voorwaarden

1
2
3
4
5
6

geldt voor alle gemeenten, zodat zij niet met elke gemeente afzonderlijk afspraken hoeven te maken.

De afgelopen jaren verloopt de samenwerking volgens betrokkenen stroef, mede doordat rollen, mandaat en ondersteuning rond contractmanagement niet altijd expliciet zijn vastgelegd. Hierdoor ontstaan wisselende verwachtingen over de bijdrage van Maastricht: enerzijds is er behoefte aan ondersteuning en procesregie, anderzijds aan gelijkwaardigheid en ruimte voor lokale invulling. Dit vraagt om heldere afspraken vooraf over wat binnen en buiten de centrumregeling valt en hoe gemeenten elkaar ondersteunen.

3.2.3 Opstellen van een nieuw beleidsplan

Gezien de verschillen in demografie en de mate waarin dit bepalend is voor hoe hulp georganiseerd wordt, is het niet logisch om een gezamenlijk beleidsplan op te stellen. Met uitzondering van afspraken rondom inkoop en werving heeft het vooral nadelen. Eventueel zou de samenwerking tussen gemeenten met identieke behoeften versterkt kunnen worden.

Voor toekomstig beleid is het belangrijk dat inkoop en verwerving gelijk worden getrokken voor alle partners. Daarnaast zou het eenvoudiger zijn om alle producten onder de centrumregeling in te kopen. Dit borgt gelijk de begeleiding en ondersteuning van de Heuvelgemeenten bij contractmanagement. Aan de andere kant vraagt dit om betere samenwerking tussen lokale en regionale contractmanagers, zodat lokaal goed uitgevoerd kan worden wat er regionaal afgesproken is.

3.2.4 Lessen en verbeterpunten

Vanuit inkoop en contractmanagement zijn de volgende punten aangedragen ter verbetering:

- Om de doelstellingen die gemeenten samen met partners moeten behalen terug te laten komen in de contracten moet het regionale beleidsplan concreter en meetbaar worden gemaakt met KPI's.
- Betere afspraken over begeleiding en ondersteuning vanuit de gemeente Maastricht in contractmanagement zou de samenwerking ondersteunen.

3.3 Wmo-aanbieders en ketenpartners

Er zijn interviews gehouden met verschillende Wmo-aanbieders en ketenpartners in de regio Maastricht-Heuvelland. Het betreft begeleidingsaanbieders, welzijnsorganisaties, aanbieders van dagbesteding en aanbieders van hulp bij het huishouden.

3.3.1 Effectiviteit en doelmatigheid

Aanbieders geven aan dat zij het regionale Wmo-beleidsplan in hoofdlijnen herkennen, maar dat de vertaling naar de uitvoeringspraktijk wisselt. Een deel van de aanbieders is vooral betrokken bij de uitvoering van afspraken en minder bij de totstandkoming van het beleidsplan. Met name begeleidings- en welzijnsaanbieders geven aan dat zij bij eerdere beleidsvorming soms wel zijn meegenomen, maar dat deze betrokkenheid de afgelopen jaren beperkter is geweest of zich heeft verplaatst naar uitvoerings- en contractuele overleggen.

In de uitvoering ervaren aanbieders dat de focus in de praktijk vaak ligt op afzonderlijke domeinen en contracten. Hierdoor wordt volgens aanbieders minder integraal gewerkt dan beoogd in het beleidsplan. Wel wordt benoemd dat via sociale teams, algemene voorzieningen en wijkgericht werken stappen zijn gezet om ondersteuning dicht bij inwoners te organiseren.

1
2
3
4
5
6

Aanbieders beschrijven dat gemeenten sterker inzetten op eigen kracht en het voorliggend veld. Zij geven aan dat dit invloed heeft op de wijze waarop ondersteuning wordt vormgegeven en op de verwachtingen richting cliënten en medewerkers. Tegelijkertijd wordt aangegeven dat niet altijd duidelijk is of dit voor alle doelgroepen passend is, met name gezien de vergrijzing en toenemende complexiteit van ondersteuningsvragen. Daarnaast geven aanbieders aan dat bezuinigingen invloed hebben op de uitvoeringspraktijk. Door beperkte capaciteit moeten keuzes worden gemaakt in inzet, wat volgens aanbieders gevolgen heeft voor preventie, groepsgericht werken en het afschalen van maatwerkvoorzieningen.

3.3.2 Meerwaarde regionale samenwerking

Aanbieders geven aan dat regionale samenwerking vooral zichtbaar is in de inkoop van Wmo-voorzieningen en in de inrichting van het strategisch partnerschap. Zij benoemen dat dit kan bijdragen aan kortere lijnen tussen organisaties en het sneller uitwisselen van expertise, wat helpt om inwoners te ondersteunen met passend aanbod.

Tegelijkertijd geven aanbieders aan dat er in uitvoering en werkwijze verschillen bestaan tussen gemeenten. Deze verschillen hebben onder meer betrekking op de inrichting van de toegang, het gebruik van ondersteuningsplannen en de mate waarin sociale teams zijn ingericht. Aanbieders ervaren dat dit leidt tot verschillende werkwijzen en processen per gemeente, wat de uitvoering complexer maakt, met name voor aanbieders die in meerdere gemeenten actief zijn. Daarbij benadrukken aanbieders dat lichte en functionele regionale samenwerking passend is, zolang gemeenten regie houden op de relatie met inwoners, de toegang en de lokale uitvoeringspraktijk. Tegelijkertijd wijzen zij erop dat sommige maatschappelijke opgaven juist vragen om duurzame samenwerking over gemeentegrenzen heen, bijvoorbeeld rond ambulantisering, beschermd

thuis, wonen, ondersteuning aan complexe doelgroepen, kennisdeling en de verbinding tussen zorg, welzijn en participatie. De meerwaarde van samenwerking ligt daarbij volgens hen niet in zwaardere structuren, maar in het bundelen van expertise, continuïteit en lerend vermogen op thema's waar de opgave gemeente-overstijgend is.

3.3.3 Opstellen van een nieuw beleidsplan

Ten aanzien van het opstellen van een nieuw regionaal Wmo-beleidsplan geven aanbieders aan dat het huidige beleidsplan vooral wordt gezien als een abstract kader. Het biedt ruimte voor lokale invulling, maar bevat volgens aanbieders weinig concrete aanknopingspunten voor de uitvoering. Sommige aanbieders geven aan dat zij behoefte hebben aan meer duidelijkheid over gezamenlijke ambities en prioriteiten, terwijl anderen juist het belang benadrukken van ruimte voor verschillen tussen gemeenten.

Aanbieders geven aan dat regionale afstemming met name zinvol wordt gevonden op onderdelen zoals inkoop, contractering en uniforme uitgangspunten richting uitvoering. Met name aanbieders die in meerdere gemeenten actief zijn, benadrukken dat standaardisatie en uniformiteit op het financiële en contractuele vlak (o.a. één contract, dezelfde voorwaarden en tariefafspraken) een groot voordeel is, omdat dit bijdraagt aan overzicht, voorspelbaarheid en efficiëntie. Voor andere thema's, zoals de inrichting van het voorliggend veld en een wijkgerichte aanpak, wordt aangegeven dat lokale context bepalend is.

Aanbieders en ketenpartners geven daarnaast aan dat samenwerking zich niet alleen zou moeten richten op de huidige strategische partners of formele zorgstructuren, maar nadrukkelijk ook op de verbinding met de sociale basis, lokale netwerken en maatschappelijke initiatieven in de

1
2
3
4
5
6

regio. Juist in de beweging naar ambulantisering, langer zelfstandig wonen en beschermd thuis neemt het belang toe van sterke woon- en leefomgevingen, communityvorming en samenwerking tussen zorg, welzijn, wonen en inwoners. Daarbij wordt benoemd dat regionale ontwikkelinitiatieven en programma's soms nog los lijken te staan van de formele opdrachten en contractuele afspraken met partners, waardoor in de praktijk versnippering en onduidelijkheid over rollen en verwachtingen kunnen ontstaan. Meer verbinding tussen dergelijke ontwikkelinitiatieven en de reguliere uitvoerings- en samenwerkingsstructuren kan volgens aanbieders bijdragen aan meer samenhang, integraliteit en effectiviteit.

3.3.4 Lessen en verbeterpunten

Aanbieders en ketenpartners benoemen verschillende aandachtspunten die relevant zijn voor de volgende beleidsperiode. Zij geven aan dat duidelijke afspraken over rollen, verantwoordelijkheden en overlegstructuren bijdragen aan een beter functionerende samenwerking. Ook wordt het belang genoemd van vast contact en structureel overleg tussen gemeenten en aanbieders, niet alleen wanneer problemen zich voordoen, maar ook om ervaringen te delen en gezamenlijke ontwikkelingen te volgen.

Verder geven aanbieders aan dat verschillen in uitvoering en communicatie per gemeente zullen blijven bestaan en dat dit vraagt om blijvende afstemming. Uniformiteit waar dat kan en maatwerk waar dat nodig is, worden daarbij genoemd als uitgangspunt. Tot slot benadrukken aanbieders het belang van het benutten van kennis en ervaringen uit de uitvoering bij de verdere doorontwikkeling van beleid en samenwerking. Daarbij wordt ook gewezen op het belang van innovatiekracht: toekomstige opgaven vragen niet alleen om beheersing en afstemming, maar ook om ruimte voor gezamenlijke ontwikkeling en vernieuwing, bijvoorbeeld rond digitale ondersteuning, hybride vormen van

ondersteuning, domeinoverstijgende samenwerking, arbeidsmarktvraagstukken en het slimmer organiseren van schaarse capaciteit.

3.4 Inwoners en cliëntenraden

In het kader van de evaluatie van het regionale Wmo-beleidsplan is een bijeenkomst georganiseerd met inwoners en cliëntenraden. Tijdens deze bijeenkomst zijn ervaringen en aandachtspunten opgehaald over de uitvoering van de Wmo, de regionale samenwerking en de beleidsontwikkeling.

3.4.1 Effectiviteit en doelmatigheid

Deelnemers signaleren een toenemende druk op de uitvoering van de Wmo. Daarbij worden personeelstekorten, een groeiende instroom en een grotere diversiteit aan ondersteuningsvragen genoemd. Een deel van de deelnemers geeft aan dat het huidige Wmo-stelsel beperkt aansluit bij inwoners met een levenslange of levensbrede ondersteuningsvraag. Andere deelnemers herkennen dit beeld minder en verwijzen naar lokale uitvoeringspraktijken waarin zij een ander beeld ervaren. Daarnaast wordt gewezen op spanningen in het stelsel rond betaalbaarheid en toegankelijkheid en op onzekerheden door (mogelijke) landelijke maatregelen en bezuinigingen. De verwachting dat 'eigen kracht/zelfredzaamheid' veel problemen oplost, wordt door deelnemers als te optimistisch benoemd; zelfredzaamheid zou volgens hen vooral één van de afwegingsfactoren moeten zijn.

Een belangrijk terugkerend thema is de toegang. Deelnemers benadrukken het belang van een helder en herkenbaar toegangssysteem, stevige lokale teams met voldoende deskundigheid, een vast aanspreekpunt voor inwoners en betere toerusting van professionals (werken met hoofd en hart). Daarbij wordt ook de afbakening met andere

1
2
3
4
5
6

domeinen als complex ervaren, met knelpunten rond vindbaarheid en cliëntondersteuning; dit betreft niet alleen Wmo-Wlz, maar ook Jeugdwet-Wmo, met name bij overgangsmomenten (18-/18+) en doorstroom. Deelnemers vragen om een stevigere borging van onafhankelijke cliëntondersteuning.

Tot slot benoemen deelnemers knelpunten rond hulpmiddelen: volgens sommige deelnemers wordt te vaak gekozen voor de goedkoopste voorziening in plaats van de meest adequate, waardoor 'goedkoop duurkoop' kan worden. Dit wordt genoemd als aandachtspunt voor maatwerk en kwaliteitssturing.

3.4.2 Meerwaarde regionale samenwerking

De regionale samenwerking wordt door deelnemers in de basis positief beoordeeld, met name bij gezamenlijke inkoop en het uniform organiseren van afspraken met aanbieders. Deelnemers noemen daarnaast dat regionale samenwerking ook potentie heeft voor gezamenlijk leren/ontwikkelen en voor het organiseren van kwaliteit en toezicht op aanbieders. Tegelijkertijd wordt spanning ervaren tussen regionale ambities en lokale uitvoerbaarheid: regionaal beleid wordt soms als te abstract of 'te hoog over' ervaren, waardoor gemeenten verschillend invulling geven aan dezelfde kaders.

Deelnemers benadrukken dat niet alle onderwerpen zich lenen voor regionale uniformiteit. Sommige thema's vragen om gezamenlijke afstemming, terwijl andere thema's juist sterk lokaal maatwerk vragen. Zij noemen daarom het belang van een helder regionaal kader dat expliciet schakelt tussen regionale en lokale schaalniveaus: duidelijkheid over wat regionaal wordt opgepakt en waar ruimte blijft voor lokale invulling.

3.4.3 Opstellen van een nieuw beleidsplan

Ten aanzien van de beleidsontwikkeling geven deelnemers aan dat eerdere beleidsplannen vooral als een algemeen kader zijn ervaren. Zij benoemen het ontbreken van concretisering in doelen, indicatoren en uitvoeringsafspraken.

Ook wordt nadrukkelijk een kritische noot geplaatst bij het proces van totstandkoming van het vorige plan: deelnemers geven aan dat dit door sommigen als rommelig en onzorgvuldig is ervaren en dat inwoners(vertegenwoordigers) en adviesraden zich niet altijd serieus of tijdig betrokken voelden.

Daarnaast wordt benoemd dat het beeld bestond dat er 'naar het plan toe is gepraat', terwijl de uitvoering en sturing daarop onvoldoende zichtbaar waren. Ook worden het ontbreken van SMART-doelen, bijbehorende indicatoren en een duidelijke financiële agenda genoemd als belemmeringen voor het volgen van voortgang en resultaten.

Voor een toekomstig beleidskader wordt door deelnemers het belang genoemd van een overzichtelijke opzet: een zo 'plat' mogelijk beleidsplan met een helder regionaal kernkader en stevige, concrete lokale uitvoeringsparagrafen. Beleidsontwikkeling dient volgens hen meer te vertrekken vanuit de praktijk en de behoeften van inwoners en professionals, en minder vanuit systemen of verschillen tussen gemeenten.

3.4.4 Lessen en verbeterpunten

Deelnemers benoemen verschillende aandachtspunten voor de komende beleidsperiode. Zij geven aan dat de kwetsbare inwoner centraal moet blijven staan en dat maatwerk altijd mogelijk moet blijven naast algemene

1
2
3
4
5
6

voorzieningen. Ook worden (onnodige) verschillen tussen gemeenten in aanspraken en uitvoering als aandachtspunt genoemd; deelnemers benadrukken het belang van gelijke rechten, indicaties en mogelijkheden waar dit uitlegbaar en wenselijk is. Dit sluit aan bij het VN-verdrag Handicap, dat uitgaat van inclusie, toegankelijkheid en volwaardige participatie.

Daarnaast noemen deelnemers het belang van thematisch ingerichte samenwerking tussen bestuurders en ambtenaren, structurele monitoring en evaluatie en voldoende handelingsruimte voor professionals, onder andere via doorbraakmethoden. Zij benadrukken dat zelfredzaamheid niet langer het dominante uitgangspunt moet zijn, maar één van de afwegingsfactoren. Ook wordt gevraagd om structurele (bijvoorbeeld jaarlijkse) tussentijdse evaluaties om tijdig bij te sturen, mede gezien personeelstekorten en knelpunten bij gecontracteerde aanbieders.

Verder wordt aandacht gevraagd voor het expliciet borgen van burgerparticipatie in alle fasen van beleidsvorming en evaluatie. Tot slot geven deelnemers aan dat Wmo-beleid integraal en in samenhang met andere domeinen ontwikkeld dient te worden (o.a. participatie, publieke gezondheid, wijkgericht werken, veiligheid en woonbeleid). Het thema wonen wordt hierbij expliciet genoemd als essentiële randvoorwaarde.

3.5 Gemeenteraden

Ook het perspectief van raadsleden uit de regio Maastricht-Heuvelland is via een vragenlijst opgehaald. De respons hierop was beperkt (er zijn slechts enkele reacties ontvangen). Dit hangt samen met de periode waarin de evaluatie plaatsvond, vlak voor de gemeenteraadsverkiezingen, waarin de beschikbaarheid van raadsleden onder druk stond. Tegelijkertijd onderstreept dit het belang om de betrokkenheid en rol van de

gemeenteraad in het vervolgproces goed te borgen: raadsleden zijn essentieel voor het tijdig meewegen van keuzes over regionale versus lokale afspraken, het bewaken van de menselijke maat en het sturen op voortgang en resultaten.

3.5.1 Effectiviteit en doelmatigheid

Raadsleden geven aan dat zij op verschillende momenten zijn meegenomen in het proces rond het regionale Wmo-beleidsplan. Er wordt benoemd dat het beleid door het regionale karakter soms als erg algemeen wordt ervaren, waarbij er in de afgelopen jaren aandacht is geweest voor onderwerpen zoals wachtlijsten bij huishoudelijke hulp. Daarnaast wordt genoemd dat er meer keukentafelgesprekken zijn gevoerd, wat door raadsleden als positief wordt ervaren. Ook wordt aangegeven dat het regionale plan heeft bijgedragen aan duidelijkere afspraken op lokale resultaten.

3.5.2 Meerwaarde regionale samenwerking

Raadsleden benoemen dat regionale samenwerking voordelen biedt, zoals een gezamenlijke inkoop en kennisdeling. Ook wordt genoemd dat regionale afstemming helpt bij het oppakken van gemeente overstijgende vraagstukken. Tegelijkertijd geven raadsleden dat regionale afspraken soms als vaststaand worden gepresenteerd, terwijl lokale verschillen blijven bestaan. Daarnaast wordt benoemd dat besluitvorming binnen een regionale samenwerking trager kan verlopen en dat verschillen tussen grote stedelijke problematiek en kleinere kernen blijven bestaan.

3.5.3 Opstellen van een nieuw beleidsplan

Voor de komende beleidsperiode geven raadsleden aan dat verschillende opgaven aandacht vragen. Zij noemen onder meer het belang van financiële balans, voldoende en goed toegeruste professionals,

1
2
3
4
5
6

toegankelijkheid van ondersteuning en het behoud van de menselijke maat. Daarnaast wordt gewezen op thema's zoals zelfredzaamheid, langer thuis wonen, eenzaamheid, armoede en de samenhang tussen zorg en veiligheid. In de beantwoording wordt benoemd dat een intensievere of themagerichte regionale samenwerking mogelijk is, mits daarbij oog blijft voor lokale problematiek en buurtgerichte aanpak.

3.5.4 Lessen en verbeterpunten

Raadsleden geven aan dat eenduidige afspraken belangrijk zijn, terwijl tegelijkertijd ruimte moet blijven bestaan voor lokale verschillen. Ook wordt benadrukt dat beleid moet aansluiten bij de leefwereld van inwoners. Daarnaast wordt benoemd dat zelfredzaamheid en mantelzorg niet vanzelfsprekend zijn en dat hier grenzen aan zitten. Het is volgens raadsleden belangrijk dat hier in toekomstig beleid expliciet aandacht voor blijft bestaan.

3.6 Reflectie op de bevindingen

Tijdens een reflectiesessie met inwoners(vertegenwoordigers), aanbieders en gemeenten is brede herkenning uitgesproken voor de voorlopige bevindingen uit de evaluatie. De tijdens de sessie aangedragen aandachtspunten richten zich vooral op de visie, toegang, uitvoering en borging van het regionale Wmo-beleid.

Als startpunt is het belang benadrukt van een heldere en toekomstgerichte visie op de Wmo, met expliciete keuzes over wat regionaal gezamenlijk wordt opgepakt en welke lokale verschillen acceptabel en uitlegbaar zijn. Daarbij is het van belang te verkennen waar verbreding of verbinding met andere domeinen mogelijk en wenselijk is.

Daarbij is onderstreept dat inwoners niet telkens opnieuw hun verhaal hoeven te vertellen en dat beleid en uitvoering consistentere moeten uitgaan van mogelijkheden en veranderende situaties, waarbij samen met de inwoner naar passende oplossingen wordt gezocht. Het eerder inzetten van onafhankelijke cliëntondersteuning (OCO) kan hierbij helpend zijn. Het VN-verdrag Handicap en de beweging van een medisch naar een sociaal model zijn genoemd als richtinggevende kaders.

Voor een effectieve uitvoering en duurzame borging is het volgens deelnemers noodzakelijk om doelstellingen vooraf SMART te formuleren, ondersteund met duidelijke KPI's en een nulmeting. Monitoring van cliënttevredenheid, voortgang en effecten vraagt om gezamenlijke verantwoordelijkheid en transparantie tussen gemeenten, aanbieders en andere betrokken partijen.

Daarnaast zijn in de reflectie een aantal meer uitvoeringsgerichte randvoorwaarden benoemd:

- Maak duidelijke kaders en termijnen voor de toegang en afhandeling van aanvragen (wat mag een inwoner wanneer verwachten?) en verklein onnodige wachttijden.
- Communiceer besluiten helder en tijdig richting inwoners en zorgverleners/zorgaanbieders, inclusief de onderbouwing en vervolgstappen.
- Zorg dat inwoners niet van loket naar loket worden gestuurd: werk met een herkenbaar aanspreekpunt, gelijkwaardige interactie en zo min mogelijk herhaalcontact (inwoners hoeven niet telkens opnieuw hun verhaal te doen).
- Veranker de visie op de Wmo in de uitvoering door (waar passend) eerder onafhankelijke cliëntondersteuning (OCO) in te zetten en steeds te bezien waar verbinding met andere domeinen nodig is.

- Werk integraal: leg expliciet de samenhang met het woon(zorg)dossier en benut kennis, kunde en mogelijkheden in de sociale basis.
- Maak helder wie waarvoor verantwoordelijk is (rollen, mandaat en contactpersonen) en organiseer monitoring en borging in gezamenlijkheid met de partijen die nodig zijn om het beleidsplan succesvol te laten zijn.
- Versterk de monitoring op cliënttevredenheid en gebruik uitkomsten zichtbaar voor bijsturing.

Deze input is, samen met de interviews en documentanalyse, meegenomen in de integrale duiding en beantwoording van de onderzoeksvragen (hoofdstuk 4) en de uitwerking van scenario's en adviezen (hoofdstuk 5 en 6).

3.7 Samenvatting

De interviews, bijeenkomsten en vragenlijst schetsen een consistent beeld: het regionale Wmo-beleidsplan wordt door betrokkenen vooral herkend als richtinggevend kader, terwijl de vertaling naar uitvoering en sturing in belangrijke mate lokaal plaatsvindt.

De regionale samenwerking wordt het meest zichtbaar en als waardevol ervaren op systeemtaken (met name inkoop/contractering en financiële/contractuele uniformiteit). Tegelijk is de doorwerking voor inwoners en uitvoering minder eenduidig door verschillen tussen gemeenten in toegang, werkwijze en communicatie.

In de reflectiesessie is daarom benadrukt dat een visie op de Wmo het vertrekpunt moet zijn, met expliciete keuzes over wat regionaal gezamenlijk wordt opgepakt en welke lokale verschillen acceptabel en

uitlegbaar zijn. Daarbij moet worden verkend waar verbreding of verbinding met andere domeinen mogelijk en wenselijk is. Ook zijn concrete verbeterpunten genoemd rond een herkenbare toegang (vaste aanspreekpunten en zo min mogelijk herhaalcontact), duidelijke kaders en doorlooptijden, heldere besluitcommunicatie en de borging van onafhankelijke cliënt-ondersteuning (OCO).

Daarnaast komt in vrijwel alle perspectieven het belang van heldere governance terug: expliciete rol- en mandaatafspraken, een vaste overleg- en monitorcyclus en meer structurele kennisdeling/leren.

Aansluitend is in de reflectie benadrukt dat doelstellingen vooraf SMART moeten worden gemaakt, met KPI's en een nulmeting, en dat monitoring van voortgang, effecten en cliënttevredenheid gezamenlijke verantwoordelijkheid vraagt. Ook is gewezen op het belang van integrale samenhang (o.a. met het woon(zorg)dossier) en het benutten van kennis en mogelijkheden in de sociale basis, zodat regionale keuzes daadwerkelijk kunnen doorwerken in de lokale uitvoering.

De respons vanuit raadsleden was beperkt, mede door de timing van de evaluatie vlak voor de verkiezingen, maar onderstreept tegelijk het belang om de rol van de gemeenteraad in het vervolgproces goed te borgen, onder meer via tijdige betrokkenheid, een uitlegbare set regionale keuzes en een transparante voortgangsrapportage.

In hoofdstuk 4 worden deze praktijkervaringen samen met de documentanalyse integraal geduid en vertaald naar de beantwoording van de vier onderzoeksvragen.

4. Beantwoording onderzoeksvragen (integrale analyse)

In dit hoofdstuk geven we antwoord op de vier onderzoeksvragen zoals vermeld in hoofdstuk 1. We leggen daarbij de bevindingen uit de documentanalyse (hoofdstuk 2) en de praktijkervaringen uit interviews, bijeenkomsten en vragenlijsten (hoofdstuk 3) nadrukkelijk naast elkaar.

In bijlage 4 is een samenvatting opgenomen van de beantwoording van de onderliggende deelvragen.

4.1 Effectiviteit en doelmatigheid

Het regionale Wmo-beleidsplan is inhoudelijk breed en hoogover geformuleerd. Dit bood gemeenten ruimte om er lokaal aansluiting bij te vinden, maar maakte het plan beperkt sturend op concrete uitvoering en resultaten. Dit sluit aan bij de documentanalyse (twee opgaven en vijf beoogde resultaten als kader) én bij de interviews, waarin gemeenten en aanbieders aangeven dat het plan vooral richting geeft maar weinig houvast biedt voor dagelijkse sturing.

De uitvoering van de eerste drie beoogde resultaten (sociale basis, basisaanbod, vermindering maatwerk) vond in de praktijk vooral lokaal plaats, met duidelijke verschillen in accenten en werkwijzen tussen gemeenten (zie bijlage 1 voor het overzicht per gemeente). Deze verschillen passen ook bij de uiteenlopende context die uit de cijfers naar voren komt (zie bijlage 2): de regio vergrijst, het mantelzorgpotentieel is relatief laag en Wmo-gebruik en kosten ontwikkelen zich niet gelijk per gemeente. Regionale effectiviteit is vooral zichtbaar op systeemtaken, zoals gezamenlijke inkoop en contractafspraken, tarief- en indexatieafspraken en beleidsafstemming.

De doelmatigheid wordt wisselend beoordeeld: lokaal ervaren gemeenten hun aanpak vaak als doelmatig, maar regionaal is sprake van beperkte samenhang en weinig gezamenlijke monitoring. Dit beeld komt terug bij inwoners en uitvoerende partijen: verschillen in toegang en uitvoering zijn niet altijd uitlegbaar, en thema's als toegang, vaste aanspreekpunten, afbakening Wmo-Wlz en Jeugdwet-Wmo (met name bij overgang 18-/18+) en borging van onafhankelijke cliëntondersteuning worden herhaaldelijk genoemd. Doordat eenduidige regionale indicatoren en voortgangsrapportages beperkt zijn uitgewerkt, is het lastig om de realisatie van regionale doelen systematisch te volgen.

1
2
3
4
5
6

4.2 Meerwaarde regionale samenwerking

De regionale samenwerking heeft vooral meerwaarde op systeemniveau: gezamenlijke inkoop en uniformering van contractvoorwaarden, tarieven en indexatie leveren schaalvoordelen, efficiëntie en voorspelbaarheid op (herkend door gemeenten en aanbieders). Tegelijk is de meerwaarde voor inwoners en uitvoerende professionals beperkt zichtbaar, doordat toegang en uitvoering per gemeente verschillen en gezamenlijke inhoudelijke ontwikkeling, leren en innovatie nog weinig structureel zijn georganiseerd.

Voor inwoners en professionals is het ondersteuningslandschap immers geen optelsom van wetten, contracten of gemeentegrenzen, maar één samenhangende ondersteuningsvraag die meerdere leefgebieden tegelijk kan raken. Juist daar ontstaan knelpunten wanneer afstemming, toegang, mandaat en continuïteit onvoldoende zijn georganiseerd.

Een knelpunt is bovendien de governance: rollen, mandaten en eigenaarschap zijn niet altijd helder belegd, waardoor de centrumrol van Maastricht spanning oproept (verwachtingen over voortouw versus gelijkwaardigheid) en besluitvorming als vrijblijvend of traag kan worden ervaren. Tegelijkertijd laten de praktijkervaringen zien dat sommige opgaven juist baat hebben bij duurzame thematische samenwerking over gemeentegrenzen heen, bijvoorbeeld waar gezamenlijke expertise, continuïteit en lerend vermogen meerwaarde hebben.

4.3 Opstellen van een nieuw beleidsplan

Er is brede consensus dat toekomstige opgaven (o.a. vergrijzing, arbeidsmarkt, betaalbaarheid en wonen-zorg) om regionale afstemming vragen, maar niet per se om één breed regionaal beleidsplan. In interviews geven gemeenten en aanbieders aan dat het huidige plan te abstract is

voor de uitvoering en dat regionale samenwerking vooral gewenst is op onderdelen als inkoop/contractering, toezicht/kwaliteit en (meer) eenduidige uitgangspunten richting uitvoering; raadsleden benadrukken daarbij de menselijke maat, toegankelijkheid en financiële balans. Inwoners(vertegenwoordigers) vragen om een compact, 'plat' regionaal kernkader met stevige lokale doorvertaling. Daarbij geldt nadrukkelijk: de keuze voor vorm en inrichting van het (regionaal) Wmo-beleid is een afgeleide van een visie op de Wmo, waarbij wordt verkend waar verbreding of verbinding met andere domeinen mogelijk en wenselijk is, en niet andersom.

4.4 Lessen en verbeterpunten

De belangrijkste lessen voor de volgende periode zijn: (1) maak scherpe keuzes in 'wat regionaal moet, wat lokaal kan en wat optioneel is' en leg dit bestuurlijk vast; (2) versterk governance met heldere rollen, mandaat en eigenaarschap (incl. explicitering van de rol van Maastricht); (3) maak regionale ambities uitvoerbaar en meetbaar met een beperkt aantal prioriteiten, indicatoren en een vaste monitor- en bijsturingscyclus; (4) maak doorwerking merkbaar in de uitvoering door te investeren in herkenbare toegang, vaste aanspreekpunten, professionele ruimte en borging van cliëntondersteuning; en (5) organiseer leren en betrokkenheid structureel: kennisdeling, benutten van pilots en een gelijkwaardige betrokkenheid van adviesraden, uitvoering en partners bij regionale keuzes. Toets regionale afspraken daarnaast expliciet op effecten per doelgroep en per gemeente en organiseer een snelle 'herstelroute' als blijkt dat bepaalde groepen in de praktijk (tijdelijk) vastlopen.

Een aanvullend aandachtspunt is dat regionale ontwikkelinitiatieven, innovatieprogramma's en samenwerkingsvormen rond wonen, welzijn en zorg niet los komen te staan van de reguliere uitvoerings- en

1
2
3
4
5
6

samenwerkingsstructuren. Wanneer ontwikkelsporen onvoldoende verbonden zijn met formele opdrachten en contractuele afspraken, kan dit leiden tot versnippering, onduidelijkheid over rollen en gemiste kansen voor opschaling. Meer verbinding tussen ontwikkeling en reguliere uitvoering kan bijdragen aan meer samenhang, integraliteit en effectiviteit.

Daarnaast verdient innovatiekracht in de volgende beleidsperiode nadrukkelijker aandacht. Gezien de maatschappelijke opgaven in het sociaal domein is niet alleen behoefte aan beheersing en afstemming, maar ook aan gezamenlijke ontwikkeling en vernieuwing. Denk aan digitale ondersteuning, hybride ondersteuningsvormen, domeinoverstijgende samenwerking, arbeidsmarktvraagstukken en het slimmer organiseren van schaarse capaciteit. Juist op deze thema's kan regionale en thematische samenwerking helpen om kennis, ervaring en ontwikkelkracht te bundelen, zonder dat hiervoor zware structuren nodig zijn.

4.5 Brug naar scenario's en advies

De beantwoording van de onderzoeksvragen laat een consistent beeld zien: het regionale Wmo-beleidsplan functioneerde vooral als richtinggevend kader, terwijl de concrete uitvoering en sturing in hoge mate lokaal plaatsvonden en de regionale meerwaarde vooral zichtbaar was op systeemtaken. Tegelijk maken de bevindingen duidelijk dat het vervolg niet draait om 'meer plan', maar om het maken van expliciete keuzes (een gedeelde visie als vertrekpunt, regionaal waar het moet en lokaal waar het kan) en het borgen van governance, monitoring en doorwerking in de uitvoering. Hoofdstuk 5 verkent daarom welke samenwerkings- en beleidsvarianten hierbij passen via scenario's, en hoofdstuk 6 werkt vervolgens uit welke concrete afspraken en acties nodig zijn om deze richting ook daadwerkelijk merkbaar te maken voor inwoners, professionals en partners.

1
2
3
4
5
6

5. Toekomstscenario's

In dit hoofdstuk beschrijven we de vijf scenario's die voor de samenwerking binnen de Heuvellandgemeenten zijn verkend. Deze scenario's zijn opgebouwd op basis van de bevindingen uit de voorgaande hoofdstukken.

5.1 Scenario-analyse

Op basis van de bevindingen uit hoofdstuk 4 verkennen we mogelijke richtingen voor de toekomst. Om deze richtingen te verkennen zijn verschillende scenario's opgebouwd, aangevuld met ervaringen en best practices in andere regio's (zie voor een overzicht bijlage 3). Het gaat hierbij om scenario's die variëren in beleidsdoel, strategie en uitvoering, toegespitst op Maastricht-Heuvelland.

1. *Scenario 1: Geen regionaal Wmo-beleidsplan:* In dit scenario wordt geen gezamenlijk beleidskader opgesteld maar voert elke gemeente volledig lokaal Wmo-beleid. De regionale samenwerking is beperkt tot noodzakelijke uitvoering (bijvoorbeeld de bestaande inkoopconstructies).
2. *Scenario 2: Lichte, systeemgerichte regionale samenwerking:* In dit scenario wordt geen integraal beleidsplan opgesteld maar wordt gewerkt met regionale afspraken op kernonderdelen/systeemtaken zoals inkoop & tarieven, toezicht & kwaliteit en monitoring & data. De lokale beleidsplannen blijven leidend.
3. *Scenario 3: Thematische/ hybride samenwerking:* In dit scenario vindt er regionale samenwerking plaats per thema, welk thema is afhankelijk van de opgave en meerwaarde (bijvoorbeeld mantelzorg, woon-zorg, begeleiding en/of arbeidsmarkt). Gemeenten kiezen per thema om aan te sluiten (bijvoorbeeld À-la-carte samenwerking).
4. *Scenario 4: Doorontwikkeling huidig regionaal beleidsplan:* In dit scenario wordt een regionaal Wmo-beleidsplan behouden maar wordt het compacter beschreven, wordt scherper geprioriteerd en wordt het expliciet gekoppeld aan lokale uitvoeringsagenda's.
5. *Scenario 5: Continuering huidig regionaal Wmo-beleidsplan:* In dit scenario wordt het huidige brede beleidsplan met beperkte aanpassingen voortgezet.

1
2
3
4
5
6

5.1.1 Sterke en zwakke punten

De plussen en minnen per scenario geven de meest voor de hand liggende voor- en nadelen weer. Ze zijn niet uitputtend maar bedoeld om een beeld te schetsen. Deze plussen en minnen zijn opgesteld door bureau HHM en aangevuld met lokale perspectieven, praktijkervaringen en bestuurlijke afwegingen. De grootste verschillen tussen de scenario's zitten met name

in de inhoudelijke ambitie, het evenwicht tussen verplichting en keuzevrijheid, de bestuurlijke complexiteit en het lerend vermogen. In vrijwel alle scenario's blijft de inkoop regionaal waarbij de efficiëntie en autonomie belangrijke componenten zijn.

Tabel 1 Plus- en minpunten van de vijf scenario's

Plus- en minpunten	Scenario's	Duiding
+ Lokale beleidsvrijheid	1, 2, 3	In alle scenario's zonder integraal regionaal beleidsplan blijft lokaal beleid leidend. Verschil zit in hoeveel samenhang regionaal wordt georganiseerd.
+ Schaalvoordelen bij inkoop	2, 3, 4, 5	Vrijwel alle scenario's (behalve 1) behouden regionale inkoop als evident voordeel. Dit is géén onderscheidend criterium meer.
+ Beheersbaarheid op korte termijn	1, 2, 5	Scenario's met weinig verandering zijn bestuurlijk rustiger, maar dit zegt weinig over toekomstbestendigheid.
+ Eenvoud in bestuurlijke uitleg	1, 2, 5	Hoe minder hybride of modulair, hoe eenvoudiger het verhaal richting raden, maar vaak ook hoe grover de sturing (focus ligt minder op hoe samenwerking inhoudelijk vorm krijgt of doorwerkt in praktijk).
- Beperkte zichtbaarheid voor inwoners	1, 2, 5	Als regionale samenwerking vooral technisch of afwezig is, merken inwoners weinig van samenhang of verbetering.
- Risico op vrijblijvendheid	1, 2, 3	Zonder expliciete sturing en eigenaarschap bestaat in meerdere scenario's het risico dat samenwerking niet doorpakt.
- Afhankelijkheid van goede governance	3, 4	Scenario's met meer inhoudelijke ambitie zijn kwetsbaar als rollen, mandaat en besluitvorming niet scherp zijn.
- Spanning stad – kleinere gemeenten	2, 3, 4, 5	In alle vormen van samenwerking blijft dit een factor; het scenario bepaalt alleen of en hoe je ermee omgaat.

1
2
3
4
5
6

5.1.2 Randvoorwaarden en organisatorische implicaties

De randvoorwaarden en organisatorische implicaties en de vergelijking van scenario's hangen nauw met elkaar samen: het gekozen scenario bepaalt hoeveel samenhang je regionaal organiseert, maar in alle gevallen geldt dat samenwerking pas waarde toevoegt als zij bestuurlijk helder, uitvoerbaar en merkbaar is. Dat vraagt om expliciete keuzes over rolverdeling en mandaat (incl. verwachtingen richting Maastricht), voldoende capaciteit voor coördinatie/contractmanagement en data, en een vaste cyclus van monitoring en bijsturing. Tegelijk vraagt het om één uitlegbaar verhaal richting inwoners, raden en aanbieders: wat is regionaal gelijk en waar is lokale ruimte bewust gekozen?

Vanuit die basis kunnen de scenario's worden geduid langs vier hoofdcriteria: inhoudelijke ambitie (alleen systeemtaken of ook thematische inhoud), mate van verplichting (uniform of à-la-carte), bestuurlijke complexiteit (één verhaal of modulair) en lerend vermogen (structurele kennisdeling en gezamenlijke ontwikkeling). Daarnaast spelen zichtbaarheid voor inwoners en uitvoerbaarheid (capaciteit/arbeidsmarkt en financiële druk) een doorslaggevende rol. Hoe meer het scenario inzet op thematische samenwerking, hoe zwaarder de eisen aan governance, capaciteit en communicatie worden.

Deze randvoorwaarden vormen het beoordelingskader voor de scenario's in paragraaf 5.2.

5.2 De scenario's vergeleken

In het licht van deze randvoorwaarden is scenario 2 het meest logisch als basis: het sluit aan bij de huidige praktijk (regionale systeemsamenwerking, lokale uitvoering) en borgt schaalvoordelen bij inkoop, contractering, toezicht/kwaliteit en data/monitoring, zonder dat

één breed beleidsdocument nodig is. De keerzijde is dat de meerwaarde voor inwoners niet vanzelf ontstaat: die moet worden gemaakt door (semi) uniforme uitgangspunten voor toegang en kwaliteit, een gezamenlijke monitor en een duidelijke governance die vrijblijvendheid voorkomt.

Als de regio daarnaast op specifieke opgaven gezamenlijk wil doorpakken (bijv. woon-zorg, mantelzorg, kwaliteitssturing), ligt een gerichte aanvulling met scenario 3 voor de hand: thematisch samenwerken waar aantoonbaar meerwaarde is, met ruimte voor lokale context. Dit vraagt wel om zwaardere afspraken over mandaat, capaciteit en communicatie om het begrijpelijk en bestuurbaar te houden.

Scenario 1 vergroot de lokale autonomie, maar brengt het risico mee op grotere verschillen en minder gezamenlijke ontwikkelkracht. Scenario 4 kan alleen werken als het regionale plan fundamenteel wordt herijkt (scherpe prioritering, koppeling aan lokale uitvoeringsagenda's en indicatoren); zonder die investeringen is herhaling van 'hoogover' waarschijnlijk. Scenario 5 biedt bestuurlijke rust, maar heeft de grootste kans op herhaling van de knelpunten uit de huidige periode (beperkte sturing en meetbaarheid, wisselend draagvlak).

5.3 Conclusie

De evaluatie laat zien dat de huidige regionale samenwerking in Maastricht-Heuvelland vooral waarde toevoegt op systeemtaken, terwijl de meerwaarde voor inwoners en uitvoering beperkt zichtbaar blijft zolang verschillen in toegang/uitvoering blijven bestaan en sturing en monitoring onvoldoende zijn geborgd. Daarmee is de kernvraag voor de volgende periode niet 'welk nieuw plan', maar welke keuzes de regio wil maken en hoe die keuzes merkbaar worden in de praktijk.

1
2
3
4
5
6

Een logische richting is scenario 2 als basis (lichte, systeemgerichte samenwerking), met scenario 3 als gerichte aanvulling waar regionale themasamenwerking aantoonbaar nodig is. Dit sluit aan bij de huidige praktijk en bij het beperkte draagvlak voor een breed regionaal beleidsplan.

Tegelijk geldt nadrukkelijk dat de keuze voor vorm en inrichting van het Wmo-beleid een afgeleide is van een visie op de Wmo, waarbij wordt verkend waar verbreding of verbinding met andere domeinen mogelijk en wenselijk is. Vanuit die visie bepaal je wat regionaal gelijk moet zijn en waar lokale ruimte nodig blijft.

Hoofdstuk 6 vertaalt deze richting naar concrete adviezen voor governance, toegang/uitvoering, monitoring en participatie. Daarbij geldt dat regionale samenwerking vooral kansrijk is wanneer zij licht, functioneel en flexibel georganiseerd blijft, terwijl tegelijkertijd ruimte bestaat voor duurzame thematische samenwerking en gezamenlijke ontwikkeling op opgaven waar dit aantoonbaar bijdraagt aan betere ondersteuning voor inwoners. Niet alles hoeft overal hetzelfde te zijn, maar inwoners en professionals moeten wel kunnen rekenen op herkenbaarheid, duidelijkheid en continuïteit.

1
2
3
4
5
6

6. Advies

Dit hoofdstuk vertaalt de bevindingen uit de voorgaande hoofdstukken naar een samenhangend advies voor de periode 2027–2030. De evaluatie laat zien dat regionale samenwerking vooral effectief is op systeemtaken (zoals inkoop en contractafspraken), maar dat de meerwaarde voor inwoners en uitvoering beperkt zichtbaar is door verschillen in toegang/uitvoering, beperkte monitoring en onduidelijke governance. Daarom liggen de aanbevelingen minder in 'een nieuw plan op papier' en meer in het maken van heldere keuzes, het versterken van sturing en het borgen van doorwerking in de praktijk.

6.1 Adviezen

De adviezen zijn geordend naar vijf thema's en onderscheiden naar strategisch (richting en keuzes), tactisch (inrichting en sturing) en operationeel (uitvoering en praktijk). Belangrijk uitgangspunt: het kiezen voor een andere vorm of inrichting van het Wmo-beleid is een afgeleide van een visie op de Wmo.

Advies op strategisch niveau

- *Herijk de koers vanuit een visie op de Wmo.* Werk regionaal uit wat deze visie op de Wmo betekent in Maastricht-Heuvelland (zoals nabijheid, begrijpelijkheid, vaste aanspreekpunten en maatwerk waar nodig) en verken expliciet waar verbreding of verbinding met andere domeinen mogelijk en wenselijk is, bijvoorbeeld met wonen, gezondheid en participatie. Gebruik het VN-verdrag Handicap daarbij als richtinggevend kader voor inclusie, toegankelijkheid en volwaardige participatie.
- *Kies voor een 'plat' regionaal kernkader met lokale uitvoering als vertrekpunt.* Bouw voort op wat bewezen werkt (regionale systeemtaken) en voorkom herhaling van een breed, hoogover plan met beperkte sturing. Concretiseer regionaal alleen wat regionaal nodig is om uitvoerbaar en uitlegbaar te blijven.
- *Maak expliciet: wat regionaal moet, wat lokaal kan en wat optioneel is.* Leg dit bestuurlijk vast (incl. rationale) en kies een beperkt aantal prioriteiten met een meerjarenagenda, zodat ambitie en uitvoerbaarheid beter in balans zijn.
- *Stuur op effecten die inwoners merken.* Formuleer een kleine set outcome- en ervaringsdoelen (bijv. begrijpelijke toegang, minder herhaalcontact, tijdige inzet, passende voorzieningen) en koppel die aan monitoring en bijsturing.

1
2
3
4
5
6

Advies op regionale samenwerking en governance

Op tactisch niveau vraagt dit om een stevige basis voor samenwerking, zodat afspraken niet vrijblijvend zijn en ook doorwerken in de uitvoering:

- **Leg governance en mandaat vast:** wie is waarvan eigenaar, wie bereidt voor, wie besluit, en hoe wordt geëscaleerd. Werk met een vaste jaaragenda en besluitcyclus (voorbereiding–besluit–uitvoering–evaluatie).
- **Expliciteer de rol van Maastricht:** maak onderscheid tussen ‘centrumrol’ (alleen waar expliciet belegd, bijv. inkoop/contractmanagement) en ‘gelijkwaardige partner’ op inhoud. Voorkom onuitgesproken verwachtingen door afspraken vooraf.
- **Organiseer thematische samenwerking waar meerwaarde aantoonbaar is:** bijvoorbeeld rond toezicht/kwaliteit, data/monitoring, woon-zorg, ambulantisering, beschermd thuis, mantelzorg en innovatie. Richt deze samenwerking licht en functioneel in, met heldere opdracht, mandaat en capaciteit per thema, en voorkom versnippering door bewust te kiezen voor een beperkte set prioriteiten. Zorg daarbij dat samenwerking niet alleen plaatsvindt met strategische partners of binnen formele zorgstructuren, maar ook de verbinding legt met de sociale basis, lokale netwerken en maatschappelijke initiatieven.
- **Betrek raden en adviesraden structureel:** niet alleen bij vaststelling, maar in de cyclus van prioritering, voortgang en bijsturing (met heldere momenten en informatieproducten).

Advies voor de uitvoering van de Wmo-taken

Op operationeel niveau is de belangrijkste opgave om de doorwerking van beleid in de dagelijkse uitvoering te versterken:

- **Maak de toegang herkenbaar en zo uniform mogelijk waar dit voor inwoners en aanbieders niet uitlegbaar is.** Werk met een duidelijke route,

vaste aanspreekpunten en ‘één verhaal’, terwijl ruimte blijft voor lokale context (wijk/kern).

- **Borg maatwerk en professionele ruimte.** Gebruik ‘zelfredzaamheid’ niet als dominant uitgangspunt maar als afwegingsfactor; faciliteer doorbraakmethoden voor complexe situaties en zorg voor voldoende deskundigheid/opleiding (‘werken met hoofd én hart’). Organiseer daarnaast een expliciete maatwerkroute om continuïteit van ondersteuning te borgen bij overgangsmomenten, zodat inwoners waar mogelijk bij een passend bestaand traject of aanbieder kunnen blijven als dit aantoonbaar in hun belang is.
- **Versterk de borging van onafhankelijke cliëntondersteuning** en verbeter de uitlegbaarheid van de afbakening met andere domeinen, zoals Wmo–Wlz, Jeugdwet–Wmo (vindbaarheid, warme overdracht, heldere informatie).
- **Harmoniseer waar mogelijk uitvoeringsuitgangspunten en kwaliteitseisen** (bijv. definities, indicatie-uitgangspunten, basisinformatie voor inwoners) en maak expliciet waar verschillen bewust zijn.
- **Richt een gezamenlijke monitor in** met een beperkte set indicatoren (toegang/doorlooptijden, wachttijden, herhaalcontact, klachten/tevredenheid, inzet cliëntondersteuning, uitkomsten en kosten) en bespreek deze periodiek met uitvoering en bestuur.

Advies voor de samenwerking met partners

Voor aanbieders en ketenpartners is regionale samenhang vooral waardevol als deze leidt tot minder verschillen in processen en heldere samenwerking in de uitvoering:

- **Combineer regionale uniformiteit in contractering/inkoop met lokale ruimte in het voorliggend veld.** Behoud waar mogelijk één set contractvoorwaarden en een voorspelbare indexatie/tarieven, maar

1
2
3
4
5
6

laat de lokale invulling van algemene voorzieningen en wijkgericht werken aansluiten op de lokale context.

- *Organiseer structureel (strategisch én tactisch) overleg met aanbieders* gericht op knelpunten oplossen, leren en gezamenlijke ontwikkeling.
- *Trek contractmanagementprocessen zoveel mogelijk gelijk* (contactpunten, rapportage, escalatie, wijzigingen), zodat aanbieders die in meerdere gemeenten werken minder uitvoeringslast ervaren.
- *Werk met een gezamenlijke leer-, innovatie- en ontwikkelagenda* op een beperkt aantal toekomstgerichte thema's, bijvoorbeeld arbeidsmarkt, kwaliteit, digitale ondersteuning, hybride vormen van ondersteuning, wonen-zorg en domeinoverstijgende samenwerking. Verbind deze ontwikkelagenda expliciet met de reguliere uitvoering, contractering en monitoring, zodat innovatie niet naast de praktijk komt te staan maar eraan bijdraagt. Schaal succesvolle pilots en werkwijzen regionaal op waar dit aantoonbaar helpt.

Advies op inwoners- en cliëntniveau

De gezamenlijke koers moet uiteindelijk zichtbaar zijn voor inwoners. Dat vraagt om keuzes die verschillen verminderen waar ze niet uitlegbaar zijn én om stevige participatie en feedback:

- *Maak ondersteuning begrijpelijk en vindbaar.* Zorg voor toegankelijke informatie, één herkenbaar aanspreekpunt en een heldere uitleg over wat inwoners kunnen verwachten (incl. stappenplan Wmo-Wlz).
- *Borg onafhankelijke cliëntondersteuning* (vindbaar, laagdrempelig, proactief) en organiseer waar nodig warme overdrachten.
- *Verminder onnodige verschillen tussen gemeenten* in aanspraken en uitvoering (waar dit leidt tot onbegrip of ongelijkheid) en communiceer expliciet waar verschillen bewust zijn. Dit sluit aan bij het VN-verdrag Handicap, dat uitgaat van gelijke toegang, inclusie en participatie.

- *Organiseer structurele inwonersparticipatie* (o.a. via ASD's) in alle fasen: beleidsvorming, uitvoering, monitoring en evaluatie, met terugkoppeling over wat met signalen gebeurt.
- *Hanteer 'passend en adequaat' als leidend principe bij voorzieningen* (zoals hulpmiddelen) en gebruik ervaringen uit de praktijk om contract- en kwaliteitssturing te verbeteren.

6.2 Aan de slag met de adviezen

Begin niet met het kiezen van een documentvorm of een samenwerkingsmodel, maar met het gezamenlijk formuleren en vaststellen van een visie op de Wmo. Verken daarbij expliciet waar verbreding of verbinding met andere domeinen mogelijk en wenselijk is. Vanuit deze visie volgt vervolgens logisch (1) hoe beleid en uitvoering worden vormgegeven, (2) wat regionaal moet (bijv. systeemtaken, eenduidige uitgangspunten, monitoring/kwaliteit) versus wat lokaal kan (lokale invulling sociale basis, wijk/kerngerichte aanpak), en (3) welke afspraken nodig zijn over governance, mandaat, besluitvorming, monitoring en de rolverdeling (incl. verwachtingen richting Maastricht).

Borg dit vanaf dag één in een transparant proces: betrek inwoners- (vertegenwoordigers) en partners vanaf het begin in de visievorming en de vertaling naar keuzes, en zorg dat ook de betrokkenheid van de gemeenteraden (tijdig informeren, meewegen en besluitvorming) goed is ingericht. Juist omdat dit bij de totstandkoming van het vorige plan volgens betrokkenen niet goed is gegaan (wisselende en vaak onvoldoende ervaren betrokkenheid), is het essentieel om dit kost wat kost te voorkomen door heldere participatie-afspraken, vaste feedbackmomenten en zichtbare terugkoppeling over wat met inbreng gebeurt.

1
2
3
4
5
6

Tegelijkertijd is het van belang om expliciet te benoemen dat het huidige beleidsplan op onderdelen nog actueel is en dat continuering of verlenging in de tussenperiode een reële optie kan zijn. Het wettelijk kader van de Wmo vraagt om een periodiek beleidsplan, maar uitstel met één jaar om te komen tot een nieuw beleidsplan (of nieuwe beleidsplannen) is in de praktijk een verdedigbare route als dit nodig is voor een zorgvuldig proces.

Meerdere gemeenten achten zo'n tussenstap wenselijk om ruimte te creëren voor herijking, participatie en bestuurlijke afstemming. Een passend tijdpad zou dan kunnen zijn: start in Q1 2027, afronding in Q2–Q3 2027, raadsbehandeling in Q3–Q4 2027 en start van de uitvoering per Q1 2028.

6.3 Tot slot

De komende periode vraagt niet in de eerste plaats om méér beleid, maar om betere samenhang tussen visie, sturing en uitvoering. Door te starten met een gezamenlijk gedragen visie op de Wmo en die visie consequent te vertalen naar keuzes (wat regionaal gelijk moet zijn, wat lokaal kan en welke afspraken dat vraagt), wordt regionale samenwerking minder vrijblijvend en beter uitlegbaar. Daarbij is het van belang om regionale samenwerking licht, functioneel en flexibel te organiseren, met ruimte voor thematische samenwerking en gezamenlijke ontwikkeling waar dit aantoonbaar meerwaarde heeft. Als inwoners(vertegenwoordigers), partners en gemeenteraden daarbij vanaf het begin structureel worden betrokken voorkomt de regio herhaling van de knelpunten uit de vorige beleidsperiode. Daarmee ontstaat ruimte om de schaarse capaciteit en middelen gericht in te zetten op wat inwoners uiteindelijk moet merken: een herkenbare toegang, passende ondersteuning en professionele ruimte om maatwerk te leveren, met periodieke monitoring en bijsturing op basis van resultaten.

Bijlage 1. Uitvoering per gemeente

Deze bijlage bevat een verdiepende samenvatting van de analyse van de uitgevoerde acties en maatregelen die onderdeel zijn van het beleidsplan. De analyse is gebaseerd op de bestudering van de door gemeenten aangeleverde documenten, met een specifieke focus op de lokale uitvoeringsprogramma's en de daarin beschreven voortgang.

In totaal zijn 23 concrete acties beoordeeld voor zes gemeenten. Per actie is vastgesteld in hoeverre deze is uitgevoerd (Ja), gedeeltelijk uitgevoerd (Gedeeltelijk) of niet uitgevoerd (Nee).

Bij de beoordeling van de uitvoering is een expliciet onderscheid gemaakt tussen:

- lokale uitvoeringsdoelen (doel 1, 2 en 3), en
- regionale randvoorwaardelijke doelen (doel 4 en 5).

Algemeen beeld (gebaseerd op doel 1-3)

De analyse laat zien dat de uitvoering van de kern van het beleid – het versterken van het basisaanbod en het verminderen van maatwerk – nog beperkt en ongelijkmatig is. Hoewel in alle gemeenten initiatieven zichtbaar zijn, blijft een substantieel deel van de maatregelen onuitgevoerd. De verschillen tussen gemeenten zijn groot en hangen samen met lokale prioritering, capaciteit en mate van doorontwikkeling van het sociaal domein.

Doel 1. Meer (inwoner)initiatieven – groeiend informeel basisaanbod

Dit doel richt zich op het versterken van het informele netwerk en de eigen kracht van inwoners. Uit de analyse blijkt dat gemeenten dit vormgeven via

concrete initiatieven gericht op ontmoeting, participatie en ondersteuning van vrijwilligers.

Voorbeelden van projecten en maatregelen zijn:

- Welzijn op Recept (o.a. Eijsden-Margraten, Maastricht, Meerssen), waarbij inwoners via de huisarts worden doorverwezen naar welzijnsactiviteiten.
- Week van de Ontmoeting / Kom erbij (Eijsden-Margraten), gericht op het verminderen van eenzaamheid.
- De WijVaals-aanpak (Vaals), waarin de eigen kracht en het netwerk van inwoners centraal staan in de toegang.
- Hoeskamers en dorpsinitiatieven (Gulpen-Wittern), als laagdrempelige ontmoetingsplekken in de kernen.
- Meer Vitaal (Meerssen), als platform om inwoners en initiatieven te verbinden.
- Uitvoering van het Beleidsplan Burgerkracht (Valkenburg), gericht op het stimuleren van inwonersinitiatieven.

Deze voorbeelden laten zien dat er in alle gemeenten concrete initiatieven bestaan, maar dat de mate waarin deze structureel worden ondersteund en doorontwikkeld verschilt.

Doel 2. Een breder formeel basisaanbod

Dit doel is gericht op het versterken en uitbreiden van algemene voorzieningen, zodat inwoners minder snel afhankelijk zijn van maatwerk. Voorbeelden van projecten en instrumenten zijn:

- De Beweegwijzer (Vaals), waarin het totale aanbod aan activiteiten en ondersteuning overzichtelijk wordt ontsloten.

- Het platform 3Heuvelland voor communicatie over voorzieningen en initiatieven.
- De ontwikkeling en doorontwikkeling van Huiskamers / ontmoetingsplekken (meerdere gemeenten).
- De gebiedsgerichte aanpak via Pluswijken en PlusPraktijken (Maastricht), waarin samen met inwoners en partners aanbod wordt ontwikkeld.
- Het verbeteren en actualiseren van de sociale kaart (o.a. Valkenburg).

Deze projecten illustreren dat gemeenten actief werken aan het versterken van het basisaanbod, maar dat dit aanbod nog niet overal volledig dekkend of voldoende bekend is.

Doel 3. Minder maatwerkvoorzieningen, meer basisaanbod

Dit doel richt zich op de transformatie van het systeem: minder individuele voorzieningen en meer collectieve oplossingen.

Voorbeelden van projecten en interventies zijn:

- Powerful Ageing (o.a. Eijsden-Margraten, Meerssen), gericht op het versterken van zelfredzaamheid.
- De aanpak via Pluswijken / PlusPraktijken (Maastricht), gericht op het verminderen van zorggebruik door versterking van het voorliggende veld.
- De regionale lijn IZA – Academie Patiënt & Mantelzorg, gericht op zelfregie en preventie.
- De scholingsagenda WijVaals (Vaals), gericht op het versterken van de werkwijze van professionals richting het voorliggende veld.
- Monitoring op verwijzingen naar algemene voorzieningen (Valkenburg), om de verschuiving van maatwerk naar basisaanbod te stimuleren.

Deze voorbeelden maken duidelijk dat de beweging richting minder maatwerk in gang is gezet, maar nog beperkt zichtbaar is in de praktijk. De transformatie vraagt niet alleen nieuwe voorzieningen, maar ook aanpassing van werkwijzen en gedrag.

Concluderende duiding

De opname van concrete projecten laat zien dat gemeenten daadwerkelijk stappen zetten en experimenteren met nieuwe werkwijzen. Initiatieven zoals *WijVaals*, *Welzijn op Recept*, *Pluswijken* en *SamenDoen* vormen belangrijke bouwstenen voor de beoogde transformatie.

Tegelijkertijd blijkt dat deze initiatieven nog onvoldoende leiden tot een brede en structurele verandering. De uitvoering blijft versnipperd en de doorwerking naar een sterk en dekkend basisaanbod – en daarmee een afname van maatwerkvoorzieningen – is nog beperkt.

De combinatie van concrete voorbeelden en de kwantitatieve analyse onderstreept daarmee dat de beweging zichtbaar is, maar nog niet in volle omvang wordt gerealiseerd.

Bijlage 2. Cijfermatige analyse van de zes gemeenten

Deze cijfermatige analyse is uitgevoerd als aanvulling op de documentanalyse en de opgehaalde praktijkervaringen. Het doel is om de regionale en lokale context te duiden en verschillen tussen de zes gemeenten zichtbaar te maken (o.a. demografie, gebruik en kosten), zodat bevindingen uit de evaluatie beter geïnterpreteerd kunnen worden. De analyse is nadrukkelijk bedoeld als ondersteunende 'foto' op basis van beschikbare data en niet als volledige effectmeting of verklaring van oorzaken.

Kernpunten

- De regio vergrijst: met name in Valkenburg aan de Geul en Gulpen-Wittem is het aandeel 65+ hoog; het (toekomstige) mantelzorgpotentieel ligt lager dan het landelijk gemiddelde.
- Sociaal-economische kenmerken verschillen sterk: Maastricht en Vaals hebben relatief meer inwoners in de lagere inkomensgroepen; Eijsden-Margraten en Meerssen relatief meer in de hogere inkomensgroepen. Ook het opleidingsniveau varieert, met relatief meer laagopgeleiden in Vaals en relatief meer hbo/wo in Eijsden-Margraten.
- Het gebruik van de Wmo (cliënten per 1.000 inwoners) verschilt per gemeente: in de meeste gemeenten is sprake van groei tussen 2020 en 2024; Meerssen groeit relatief sterk, Maastricht is stabiel en Vaals laat een afname zien.
- De kosten per 1.000 inwoners en de kosten per cliënt lopen uiteen. Maastricht heeft de hoogste kosten per 1.000 inwoners; Eijsden-Margraten de laagste. De kosten per cliënt liggen gemiddeld hoger in Maastricht en Vaals (rond € 3.500) dan in Eijsden-Margraten en Valkenburg aan de Geul (net boven € 2.500).

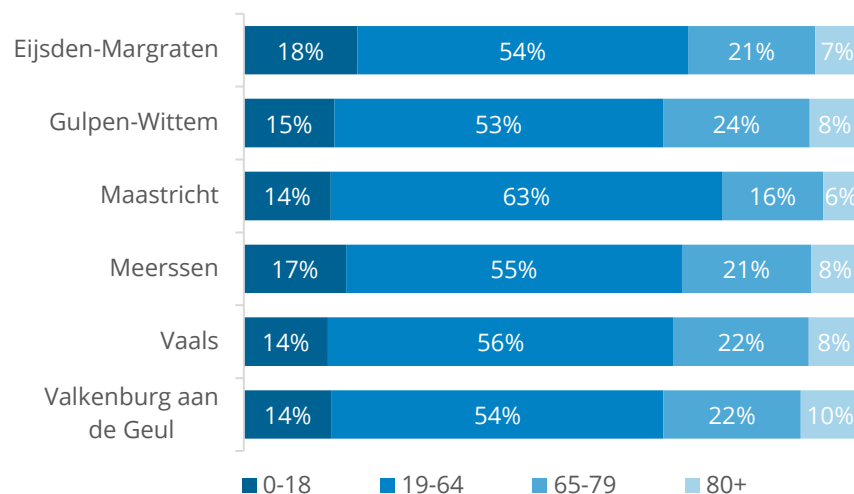
Regionale verschillen

In de regio Maastricht Heuvelland woonden op 1 januari 2026 211.364 inwoners, waarvan ruim de helft in Maastricht woont, zie figuur 1. Tussen de gemeenten in de regio zijn grote verschillen in leeftijdsopbouw, inkomensverdeling en opleidingsniveau.

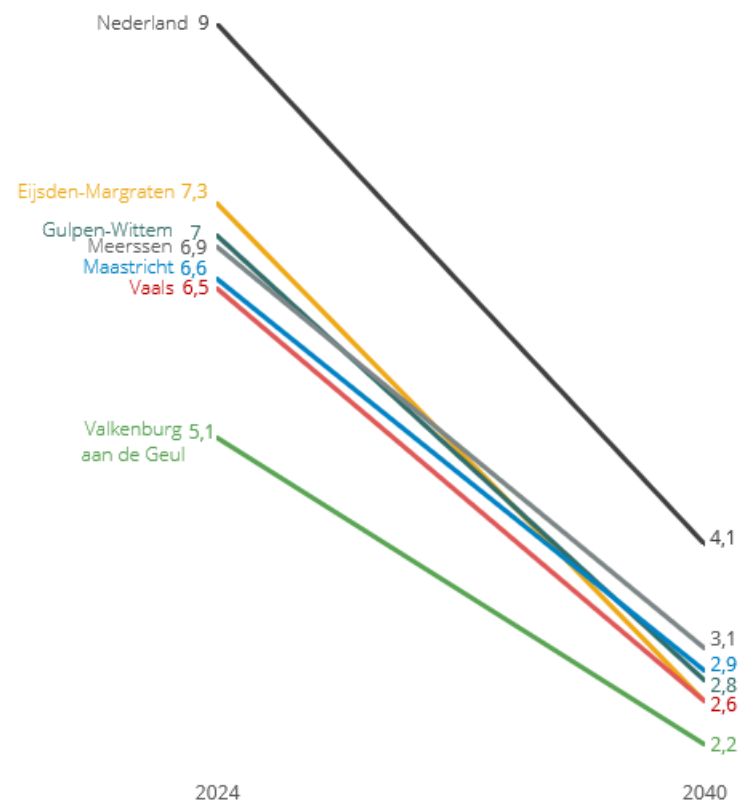

Figuur 1 Overzicht van het aantal inwoners per gemeente per 1 januari 2026. Bron: CBS

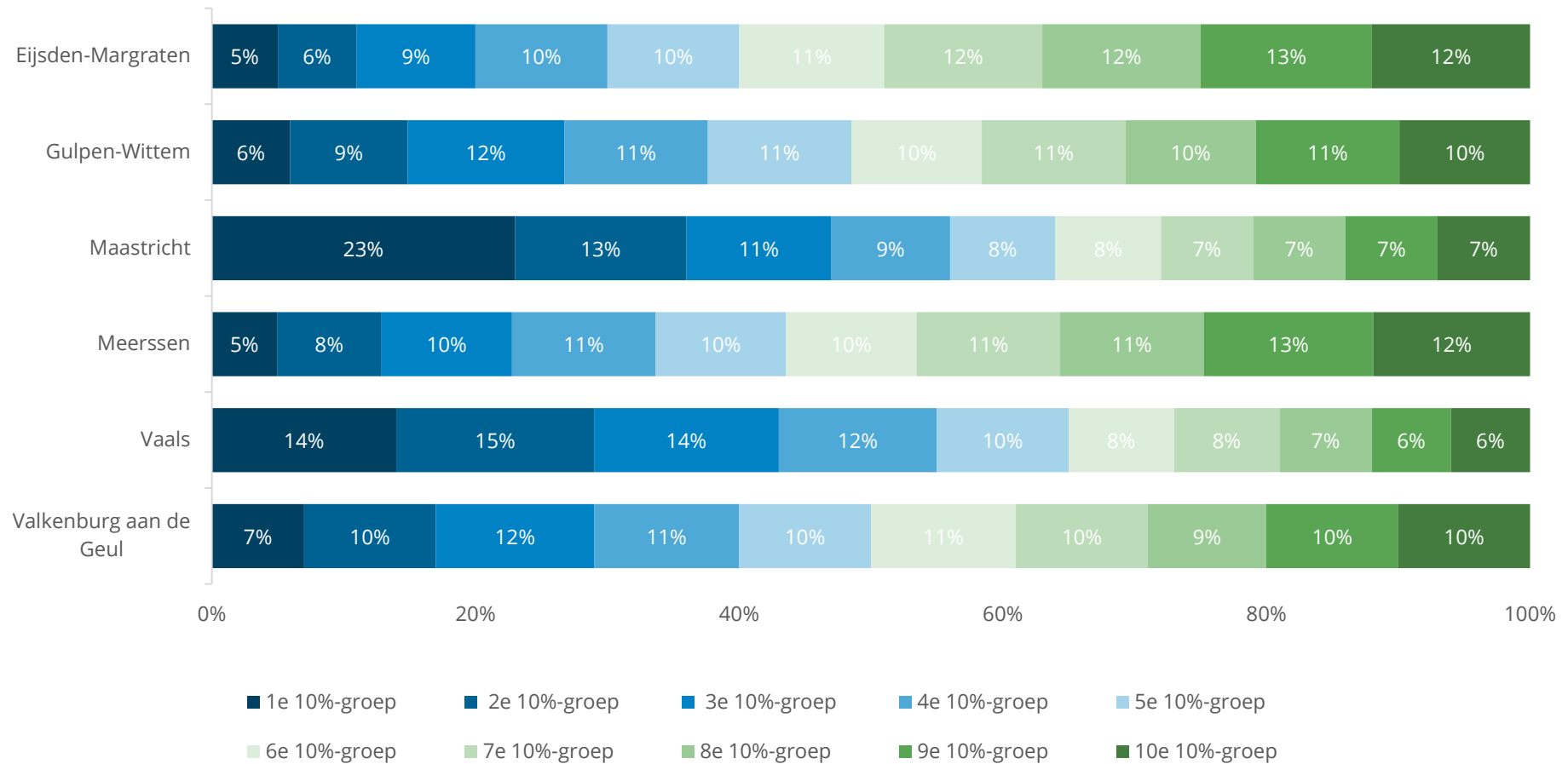
Figuur 3 laat zien dat de gehele regio te maken heeft met vergrijzing, het mantelzorgpotentieel ligt flink lager dan het landelijk gemiddelde en zal in de toekomst naar verwachting ook zo blijven. Maastricht is de gemeente met de minste vergrijzing, slechts 22% van de bevolking is ouder dan 65 jaar, zie figuur 2. In Valkenburg aan de Geul en Gulpen-Wittem is nu al 32% boven de 65 jaar. Daarnaast heeft Valkenburg aan de Geul ook meer ouderen die boven de 80 jaar zijn (10%). Dit is ook goed te zien in figuur 3 waar Valkenburg aan de Geul een veel lager mantelzorgpotentieel heeft dan de overige gemeenten.

Figuur 2 Leeftijdverdeling per gemeente (1 januari 2025). Bron: CBS.

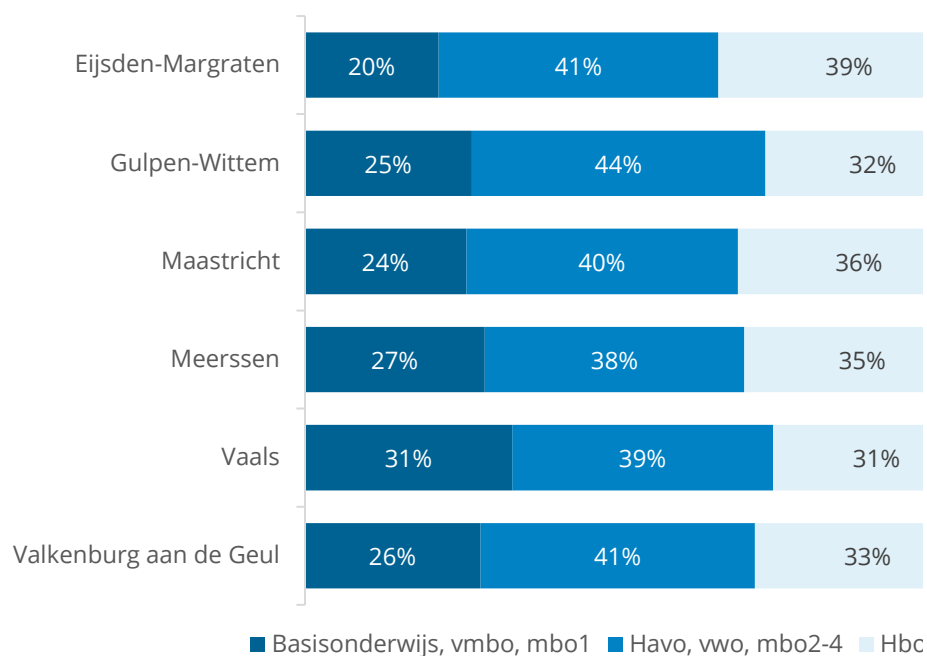

Figuur 3 Huidig mantelzorgpotentieel per gemeente (2024) en verwacht mantelzorgpotentieel in 2040. Bron: Regiobeeld

Figuur 4 Inkomensverdeling per gemeente van het gestandaardiseerd inkomen van particuliere huishoudens (2024). Landelijk is elke groep 10%, de eerste groep heeft het laagste inkomen en de 10e groep het hoogste inkomen. Bron: CBS.

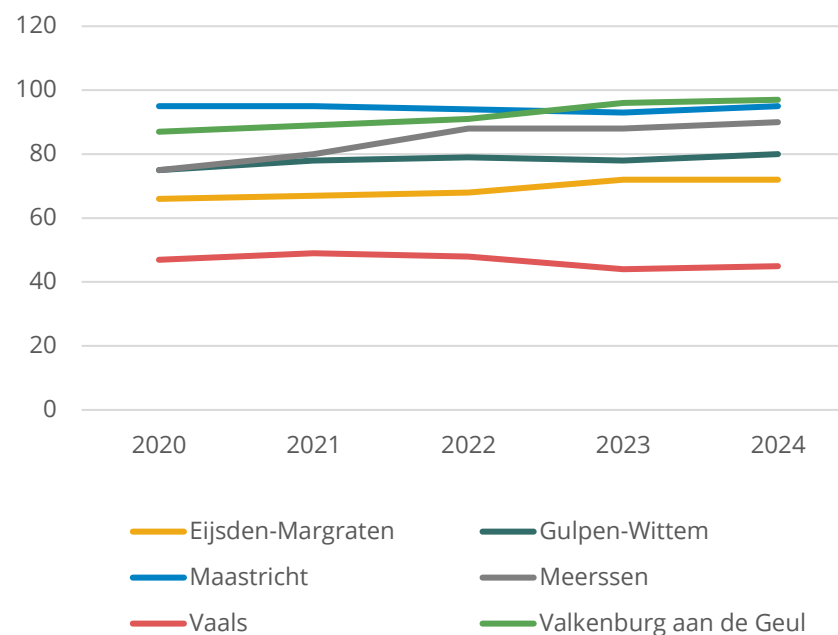
Er zijn ook grote verschillen in inkomensverdeling, zie figuur 4. De gemeenten Maastricht en Vaals hebben relatief veel inwoners in de onderste inkomensgroepen. De gemeenten Meerssen en Eijsden-Margraten hebben juist relatief veel inwoners in de bovenste inkomensgroepen. Figuur 5 geeft een overzicht van het hoogst behaalde onderwijsniveau per gemeente. Hierin valt op dat Vaals relatief meer inwoners heeft met een hoogst behaald onderwijsniveau basisonderwijs, vmbo of mbo1 en relatief weinig inwoners met een hoogst behaald onderwijsniveau hbo, wo. Eijsden-Margraten heeft daarentegen de meeste inwoners (39%) die een hbo- of wo-opleiding hebben afgerond.

Figuur 5 Verdeling in hoogst behaald onderwijsniveau per gemeente (2024). Bron: CBS.

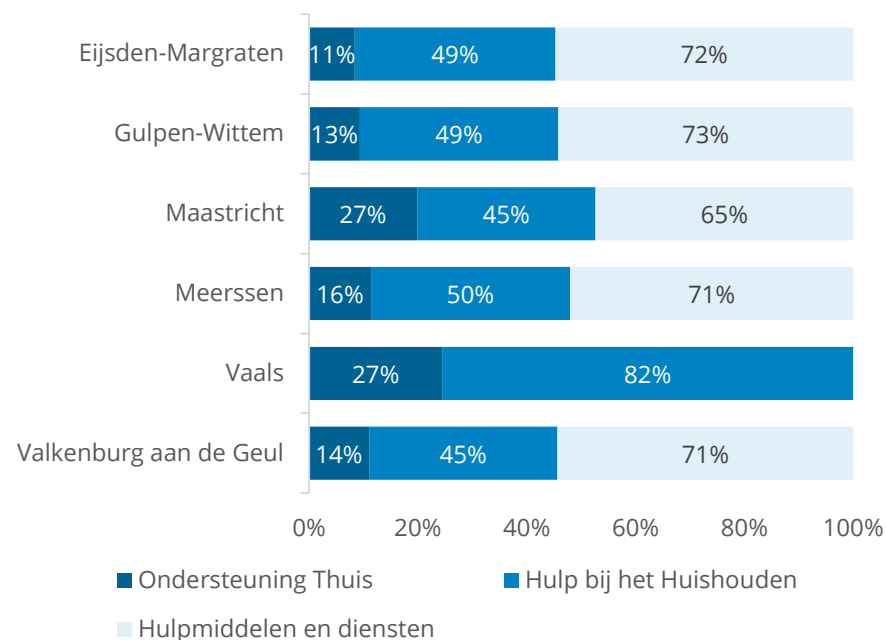
Gebruik Wmo per gemeente

Het gebruik van Wmo-producten verschilt per gemeenten, zie figuur 6. De relatieve groei in totale aantal Wmo-cliënten per 1.000 inwoners van 2020 tot opzichte van 2020 ligt voor de meeste gemeenten tussen de 7-11%. Drie gemeenten vormen hier een uitzondering op, de relatieve groei voor de gemeente Meerssen was 20%, terwijl er voor de gemeente Maastricht geen relatieve groei ten opzichte van 2020 was en voor de gemeente Vaals een afname van 4% was voor het aantal Wmo-cliënten per 1.000 inwoners.

Figuur 6 Totaal aantal Wmo-cliënten (excl. verblijf en opvang) per 1.000 inwoners uitgesplitst naar gemeente. De gemeente Vaals heeft geen cliënten in de categorie hulpmiddelen en diensten (maar wel kosten), dit maakt dat zij zover onderaan staan. Bron: CBS.

In de gemeenten Maastricht en Valkenburg aan de Geul zijn relatief gezien meer inwoners die gebruik maken van de Wmo dan in de gemeenten Vaals en Eijsden-Margraten. Voor de gemeente Maastricht komt dit met name door het relatief hoge aantal cliënten die Ondersteuning Thuis ontvangen, zie figuur 7.

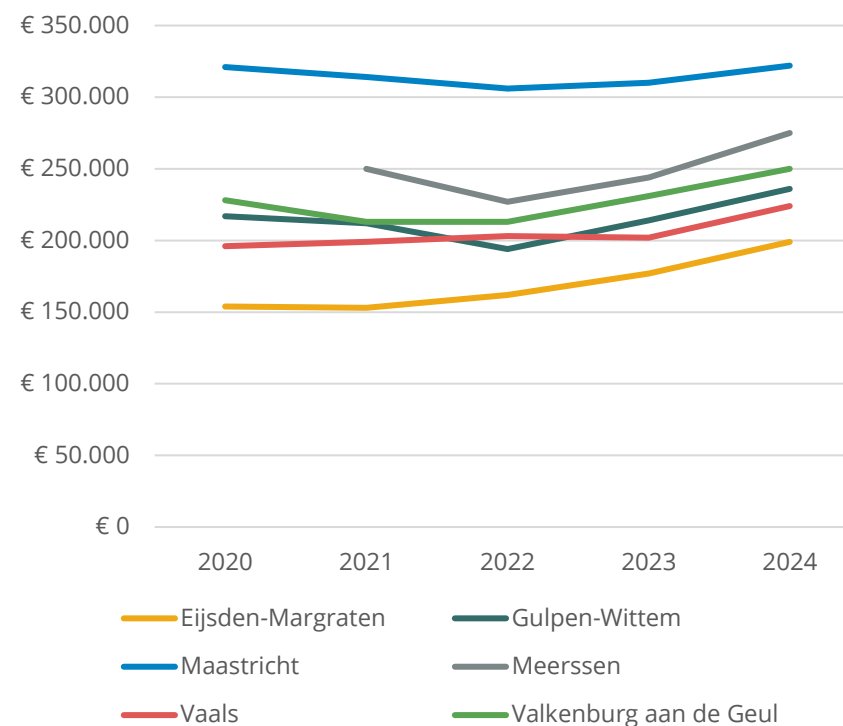
Figuur 7 Verhouding tussen het aantal Wmo-clients per 1.000 inwoners voor de verschillende categorieën in 2024, weergegeven per gemeente. De gemeente Vaals heeft geen cliënten in de categorie Hulpmiddelen en diensten. Bron: CBS.

De figuur geeft de verhouding weer van het aantal Wmo-clients per productcategorie (Ondersteuning Thuis, Hulp bij het Huishouden en Hulpmiddelen en diensten). Deze verhouding is de afgelopen jaren nagenoeg stabiel gebleven, met uitzondering van de categorie

Hulpmiddelen en diensten die is voor de gemeente Gulpen-Wittem 8% toegenomen. Daarnaast valt op in de figuur dat de Heuvellandgemeenten een gelijke verdeling laten zien (met uitzondering van de gemeente Vaals, maar dit komt door het ontbreken van cliënten in de categorie Hulpmiddelen en diensten).

Kosten Wmo per gemeente

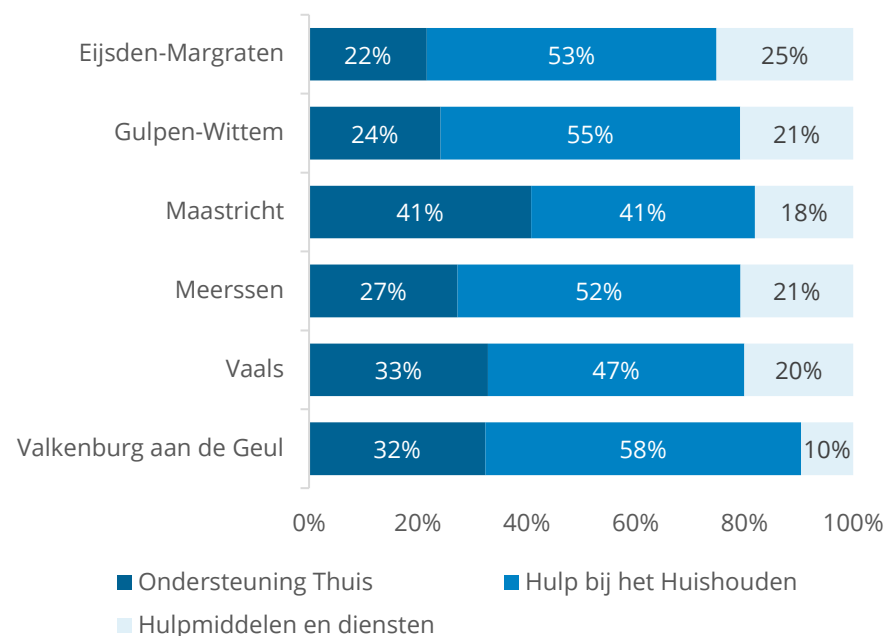
Naast het gebruik verschillen ook de kosten per gemeente, zie figuur 8.

Figuur 8 Totaal kosten Wmo (excl. verblijf en opvang) per 1.000 inwoners uitgesplitst naar gemeente. Voor de gemeente Meerssen is geen data uit 2020 bekend. Bron: CBS

De gemeente Maastricht heeft de hoogste totale kosten per 1.000 inwoners en de gemeente Eijsden-Margraten de minste. De relatieve groei in totale Wmo kosten per 1.000 inwoners van 2024 ten opzichte van 2020 ligt voor de meeste gemeenten tussen de 9-14%. Twee gemeenten vormen hier een uitzondering op, de relatieve groei voor de gemeente Eijsden-Margraten was 29%, terwijl er voor de gemeente Maastricht geen relatieve groei ten opzichte van 2020 was.

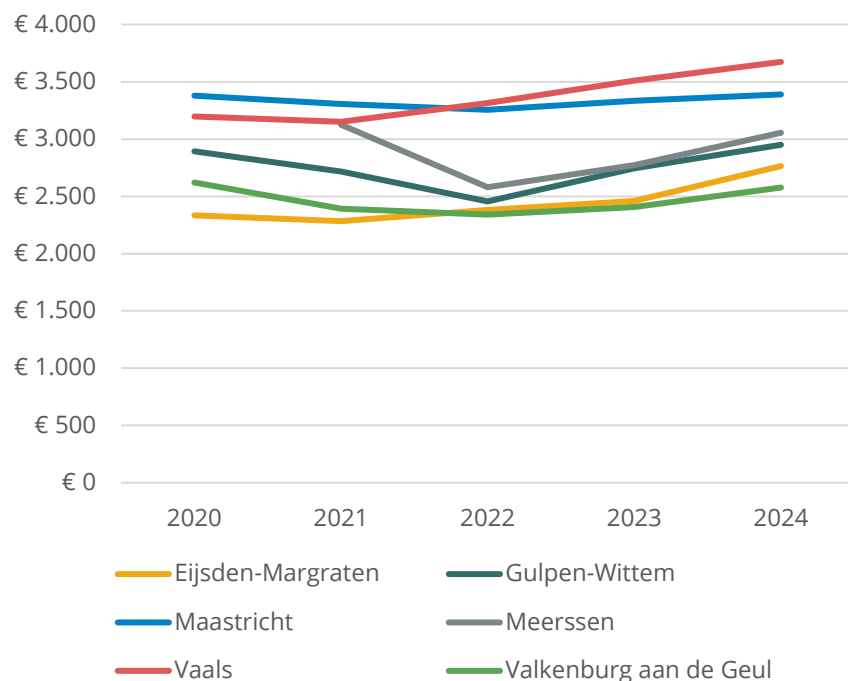
In Figuur 9 is de verhouding tussen de kosten per 1.000 inwoners voor de verschillende categorieën weergegeven.

Figuur 9 Verhouding tussen de kosten per 1.000 inwoners voor de verschillende categorieën in 2024, weergegeven per gemeente. Bron: CBS.

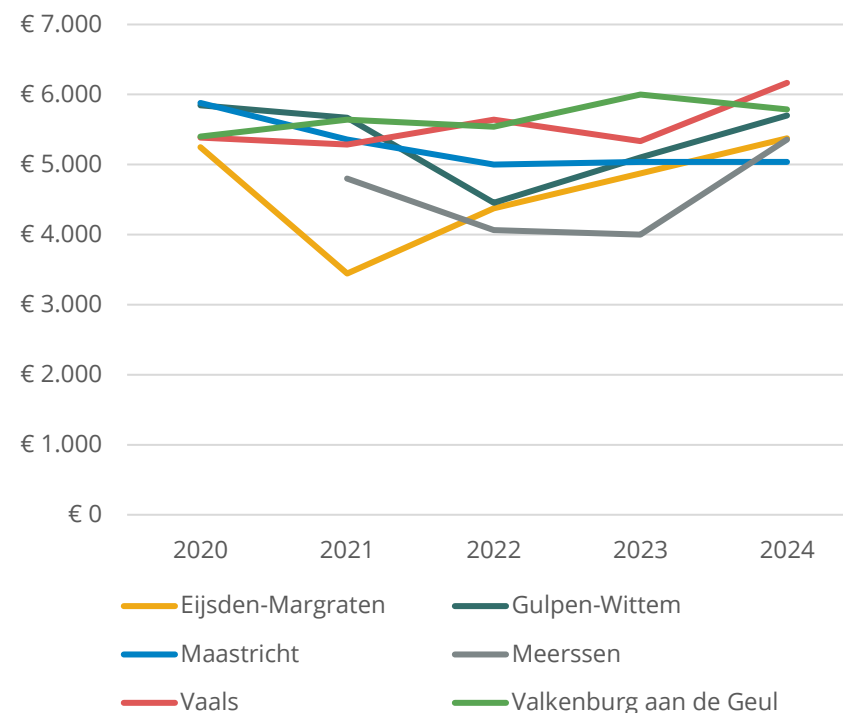
De figuur laat zien dat de meeste gemeenten het grootste deel van de Wmo-kosten uitgeven aan Hulp bij het Huishouden. Alleen de gemeente Maastricht geeft evenveel uit aan Ondersteuning Thuis als aan Hulp bij het Huishouden. Deze verhouding is in de afgelopen jaren nagenoeg stabiel gebleven. Alleen voor de gemeenten Valkenburg aan de Geul en Gulpen-Witterm is de categorie Hulp bij het Huishouden 8-10% toegenomen. Bij de gemeente Gulpen-Witterm is daarbij een afname van 9% te zien voor Ondersteuning Thuis.

Om de gemeenten onderling goed te kunnen vergelijken op het gebied van kosten versus het aantal cliënten wordt in figuur 10 een overzicht gegeven van de kosten per cliënt. In de figuren 11-13 is hiervoor een uitsplitsing per categorie gemaakt. Hierin valt op dat de gemeenten Vaals en Maastricht gemiddeld rond de € 3.500 per Wmo-cliënt uitgeven, terwijl de gemeenten Eijsden-Margraten en Valkenburg aan de Geul net boven de € 2.500 per Wmo-cliënt uitgeven.

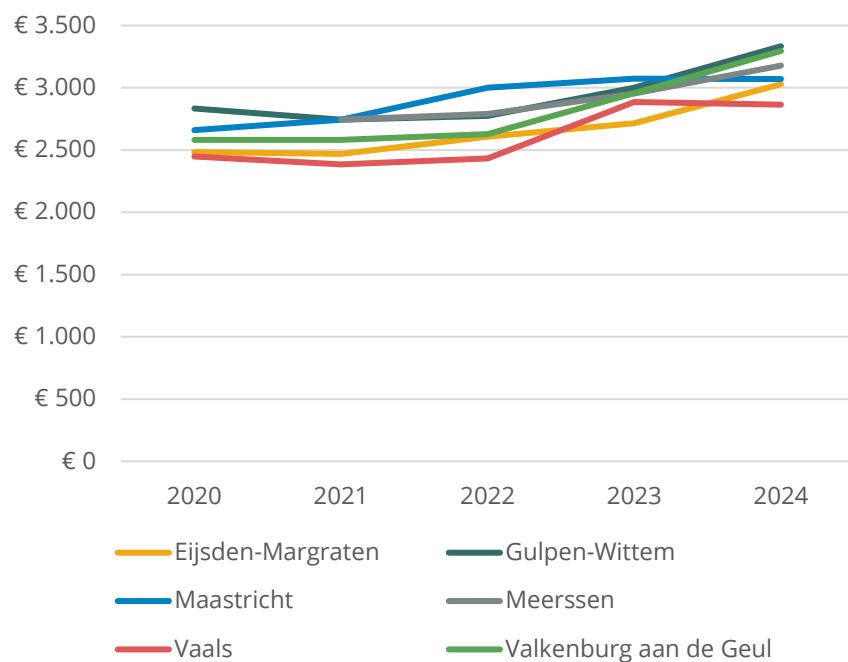

Figuur 10 Totale Wmo kosten per cliënt (excl. verblijf en opvang) uitgesplitst naar gemeente. Voor de gemeente Vaals zijn alleen de categorieën Ondersteuning Thuis en Hulp bij het Huishouden meegenomen, omdat voor de categorie Hulpmiddelen en diensten geen aantallen cliënten bekend zijn. Voor de gemeente Meerssen zijn geen Wmo-kosten uit 2020 bekend. Bron: CBS

De afzonderlijke figuren laten zien dat er voor de categorie Ondersteuning Thuis (figuur 11) veel verschil geweest is tussen de gemeenten wat betreft de gemiddelde uitgaven per cliënt, waarbij de meeste gemeenten de laatste jaren een stijgende lijn laten zien. De gemeente Maastricht kent juist een daling van gemiddelde Wmo-kosten per cliënt, misschien doordat zij relatief veel meer cliënten hebben binnen deze categorie.

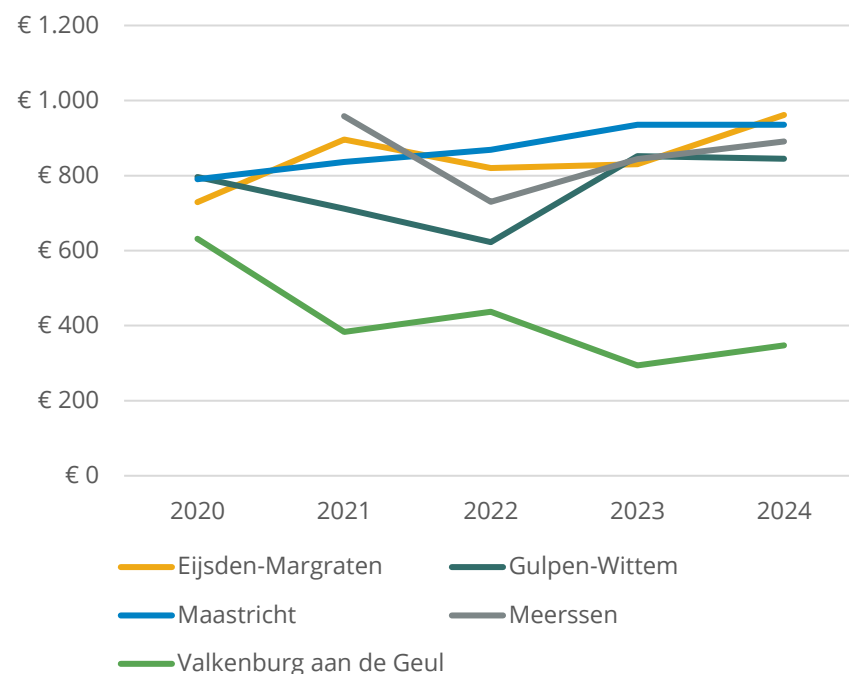

Figuur 11 Wmo kosten per cliënt voor de categorie Ondersteuning Thuis uitgesplitst naar gemeente. Voor de gemeente Meerssen zijn geen Wmo-kosten uit 2020 bekend. Bron: CBS

Figuur 12 Wmo kosten per cliënt voor de categorie Hulp bij het Huishouden uitgesplitst naar gemeente. Voor de gemeente Meerssen zijn geen Wmo-kosten uit 2020 bekend. Bron: CBS

In figuur 12 is te zien dat de gemiddelde Wmo-kosten per cliënt voor de categorie Hulp bij het Huishouden per gemeente niet veel verschillen, wel zijn ze allemaal licht gestegen. Ook figuur 13 laat veel variatie zien over de jaren voor de gemiddelde Wmo-kosten per cliënt voor de categorie Hulpmiddelen en diensten. De meeste gemeenten zitten in 2024 net onder de € 1.000 per cliënt. De gemeente Valkenburg aan de Geul zit opvallend veel lager, met ongeveer € 350 per cliënt.

Figuur 13 Wmo kosten per cliënt voor de categorie Hulpmiddelen en diensten uitgesplitst naar gemeente. Voor de gemeente Vaals waren geen aantallen cliënten bekend voor deze categorie. Voor de gemeente Meerssen zijn geen Wmo-kosten uit 2020 bekend. Bron: CBS

Bijlage 3. Benchmarking best practices

In deze bijlage is een beknopte benchmark opgenomen van voorbeeldregio's die qua samenwerkingsvorm (globaal) aansluiten bij de vijf scenario's uit hoofdstuk 5. De voorbeelden zijn bedoeld als illustratie van hoe andere regio's regionale Wmo-samenwerking (wel of niet) hebben ingericht en welke accenten daarbij zichtbaar zijn. De benchmark is daarmee geen uitputtende inventarisatie of beoordeling, maar een hulpmiddel om de scenario's te duiden en het gesprek over 'wat regionaal moet en wat lokaal kan' te ondersteunen.

De tabel toont per scenario: (1) Scenario (de scenario-indeling zoals gebruikt in dit rapport), (2) Regio (de geselecteerde voorbeeldregio) en (3) Toelichting voorbeeldregio (een korte omschrijving van de aard van de samenwerking, bijvoorbeeld of de focus ligt op systeemtaken zoals inkoop/contractmanagement, of op (thematische) inhoudelijke samenwerking). De beschrijvingen zijn op hoofdlijnen samengevat; binnen regio's kunnen variaties bestaan in governance, reikwijdte en mate van uniformering.

Scenario	Regio	Toelichting voorbeeldregio
1. Geen regionaal Wmo-beleidsplan	Kennemerland	Gemeenten werken met volledig lokale Wmo-beleidsplannen. Er is geen regionaal beleidskader Wmo; eventuele afstemming vindt informeel of uitvoeringsgericht plaats.
2. Lichte, systeemgerichte samenwerking	West-Friesland	Regionale samenwerking richt zich op inkoop, contractmanagement en tarieven. Beleidsinhoud en uitvoering zijn lokaal belegd; geen gezamenlijke inhoudelijke Wmo-koers.
3. Thematische/ hybride samenwerking	Zuidoost-Utrecht	Gemeenten werken regionaal samen op specifieke Wmo-thema's (o.a. inkoop, toezicht, monitoring), met lokale beleidsplannen als uitgangspunt. Geen allesomvattend regionaal Wmo-beleidsplan.
4. Doorontwikkeling huidig regionaal beleidsplan	Noord- en Midden-Limburg	Regio werkt met een regionaal Wmo-kader dat is aangescherpt, met expliciete koppeling aan lokale uitvoeringsagenda's en meer aandacht voor governance en sturing.
5. Continuering huidig regionaal Wmo-beleidsplan	Friesland	Regionale Wmo-koers wordt inhoudelijk grotendeels voortgezet, met beperkte herijking. Focus ligt op stabiliteit en continuïteit, minder op inhoudelijke vernieuwing.

Bijlage 4. Beantwoording onderzoeksvragen en deelvragen

In deze bijlage zijn de vier onderzoeksvragen en bijbehorende deelvragen compact beantwoord. De antwoorden zijn gebaseerd op de documentanalyse (hoofdstuk 2), de interviews en overige praktijkinput (hoofdstuk 3) en de integrale duiding (hoofdstuk 4). Waar relevant is de doorkijk naar scenario's (hoofdstuk 5) en de adviezen (hoofdstuk 6) meegenomen, zodat de samenhang tussen bevindingen en vervolgkeuzes zichtbaar is.

Onderzoeksvraag 1. In hoeverre is het regionale Wmo-beleidsplan effectief en doelmatig uitgevoerd?

Het regionale Wmo-beleidsplan 2023–2026 is gedeeltelijk effectief uitgevoerd en de doelmatigheid is wisselend. Het plan functioneerde vooral als richtinggevend kader; de concrete beleidskeuzes en uitvoering lagen in hoge mate lokaal. Regionale effectiviteit is vooral zichtbaar op systeemtaken (zoals inkoop/contractafspraken), terwijl het lastig is om de opbrengsten op de brede, inhoudelijke doelen regionaal eenduidig vast te stellen door beperkte gezamenlijke sturing en monitoring. In de praktijk ervaren inwoners en uitvoerende partijen bovendien verschillen in toegang en uitvoering, met terugkerende knelpunten rond uitlegbaarheid, vaste aanspreekpunten en afbakening Wmo–Wlz en Jeugdwet–Wmo (met name bij overgang 18-/18+).

- *Wat waren de oorspronkelijke doelen en ambities?* Het beleidsplan kende twee opgaven (veerkrachtige inwoners en toekomstbestendige samenwerking) en vijf beoogde resultaten: versterking sociale basis, breder basisaanbod, minder maatwerkvoorzieningen, toekomstbestendig partnerschap met ketenpartners en betaalbare Wmo-voorzieningen.
- *Welke acties en maatregelen zijn daadwerkelijk uitgevoerd (2023–2026)?* In documenten en interviews komt naar voren dat gemeenten lokaal vooral hebben ingezet op sociale basis/basisaanbod (o.a. initiatieven, communicatie/vindbaarheid, netwerk- en wijkgericht werken). Regionaal zijn met name acties uitgevoerd rond inkoop en contractering (o.a. hulp bij het huishouden en hulpmiddelen), tarief- en indexatieafspraken en beleidsafstemming.
- *Welke resultaten zijn behaald en hoe verhouden deze zich tot de doelen?* Lokaal zijn op meerdere plekken stappen gezet richting sociale basis en basisaanbod, maar de mate waarin dit heeft geleid tot 'minder maatwerk' en eenduidige regionale effecten verschilt per gemeente. Regionaal is de opbrengst vooral zichtbaar in schaalvoordelen en uniformering bij inkoop/contracten; op inhoudelijke gezamenlijke ontwikkeling en structurele kwaliteitssturing zijn resultaten beperkter aantoonbaar.
- *Welke factoren hebben bijgedragen of belemmerd?* Bijdragend: ruimte voor lokale vertaling en regionale schaalvoordelen bij inkoop. Belemmerend: brede/hoogover formulering (weinig sturend), verschillen tussen gemeenten (o.a. stad–heuvel), beperkte eenduidige indicatoren/monitoring, onduidelijke governance/mandaat en beperkte structurele kennisdeling op uitvoeringsniveau.
- *In hoeverre is de uitvoering doelmatig verlopen?* Doelmatigheid wordt lokaal vaker als doelmatig ervaren (passend bij lokale context), maar regionaal is doelmatigheid moeilijk te beoordelen door beperkte gezamenlijke monitoring en uiteenlopende uitvoering. Regionale inkoop wordt wél breed als doelmatig/efficiënt gezien; verschillen in uitvoering en processen veroorzaken juist uitvoeringslast (o.a. voor aanbieders in meerdere gemeenten).

Onderzoeksvraag 2. Welke meerwaarde heeft de regionale samenwerking hierbij gehad?

De regionale samenwerking leverde vooral meerwaarde op systeemniveau: gezamenlijke inkoop/contractering en uniformering van tarieven en voorwaarden zorgen voor efficiëntie en voorspelbaarheid, met name voor gemeenten en aanbieders. De meerwaarde is voor inwoners en uitvoerende professionals minder direct zichtbaar, doordat toegang en uitvoering per gemeente verschillen. Daarnaast beperken onduidelijke governance (rollen/mandaat) en spanning rond de rol van Maastricht de slagkracht en het lerend vermogen van de samenwerking.

- *Hoe is de regionale samenwerking georganiseerd?* De samenwerking loopt via ambtelijke en bestuurlijke afstemming in regionale overlegstructuren (o.a. beleidsgroep Wmo) gericht op beleidsvoorbereiding, aanbestedingen, tarieven, contractafspraken en (beoogd) toezicht/monitoring. In de praktijk wordt de structuur door betrokkenen niet altijd als helder of sturend ervaren.
- *Welke taken zijn regionaal opgepakt en welke lokaal gebleven?* Regionaal: inkoop/contractering (o.a. hulp bij het huishouden, hulpmiddelen), tarief-/indexatieafspraken en beleidsafstemming; beoogd ook monitoring/toezicht. Lokaal: inrichting toegang, sociale basis, algemene voorzieningen, wijk/kern-gericht werken en een groot deel van de dagelijkse uitvoering.
- *Wat ervaren gemeenten, aanbieders en cliënten als voordelen?* Gemeenten/aanbieders: schaalvoordelen en 'één set' contractvoorwaarden/afspraken. Inwoners(vertegenwoordigers): meerwaarde vooral bij gezamenlijke inkoop en uniformiteit waar dit uitlegbaar is; zij vragen tegelijk om maatwerk en nabijheid.
- *Concrete successen of knelpunten?* Successen: regionale inkoopstructuur en contractafspraken. Knelpunten: verschillen in toegang/uitvoering, beperkte structurele kennisdeling/leren, en governance-issues (onduidelijke rolverdeling, verwachtingen rondom Maastricht).
- *Heeft samenwerking geleid tot betere kwaliteit, efficiëntie of innovatie?* Efficiëntie: ja, vooral bij inkoop en uniformering. Kwaliteit/innovatie: minder eenduidig; structurele gezamenlijke kwaliteitssturing, monitoring en innovatie zijn beperkt van de grond gekomen en zijn daardoor minder zichtbaar/meetbaar.

Onderzoeksvraag 3. Heeft de regionale samenwerking meerwaarde bij het opstellen van een nieuw beleidsplan Wmo?

Regionale samenwerking kan meerwaarde hebben voor nieuw Wmo-beleid 2027–2030, maar niet automatisch via één breed regionaal beleidsplan. Het meest gedragen perspectief is: een lichte, systeemgerichte basis (scenario 2) met waar nodig thematische samenwerking (scenario 3). Cruciaal is dat de keuze voor vorm en inrichting van Wmo-beleid afgeleid is van een gezamenlijke visie op het bredere sociaal domein: pas vanuit die visie wordt bepaald wat regionaal gelijk moet zijn en waar lokale ruimte nodig is.

- *Welke toekomstige opgaven vragen om regionale afstemming?* Betrokkenen noemen o.a. vergrijzing, arbeidsmarkttekorten, betaalbaarheid, de woon-zorgopgave en mantelzorg(ondersteuning). Deze opgaven raken meerdere gemeenten en vragen om gezamenlijke keuzes op systeemtaken, kwaliteit en (waar passend) thematische doorontwikkeling.
- *Wat zijn verwachtingen van gemeenten en partners voor 2027–2030?* Behoud van regionale samenwerking op inkoop/contractering en meer eenduidige uitgangspunten; minder draagvlak voor een breed 'hoogover' plan. Partners vragen om voorspelbare afspraken en minder uitvoeringslast door verschillen in processen.

- *Welke scenario's zijn denkbaar?* Vijf scenario's zijn verkend: van geen regionaal plan (1) tot lichte systeemsamenwerking (2), thematisch/hybride (3), doorontwikkeling van een compacter regionaal plan (4) en continuering huidig plan (5).
- *Randvoorwaarden voor succesvolle samenwerking?* Heldere governance en mandaat, expliciete rolverdeling (incl. Maastricht), voldoende capaciteit, beperkte set prioriteiten en indicatoren met vaste monitorcyclus, en een uitlegbaar verhaal voor inwoners/aanbieders over regionaal gelijk vs. lokale ruimte.
- *Welke lessen uit de huidige samenwerking zijn relevant?* Focus op wat regionaal echt meerwaarde heeft, voorkom vrijblijvendheid, maak doorwerking naar uitvoering expliciet (toegang, vaste aanspreekpunten, cliëntondersteuning) en organiseer structureel leren/kennisdeling en participatie.

Onderzoeksvraag 4. Welke lessen en verbeterpunten zijn er voor de volgende beleidsperiode?

De belangrijkste verbeterpunten liggen in het scherper kiezen (regionaal vs. lokaal), het versterken van governance en monitoring en het verder verbeteren van de toegang en uitvoering. Voortzetting van regionale systeemsamenwerking is logisch, mits dit wordt aangevuld met duidelijke afspraken over kwaliteit, data/monitoring, participatie en leren. De aanbevelingen in hoofdstuk 6 werken dit uit op strategisch, tactisch en operationeel niveau.

- *Welke onderdelen verdienen voortzetting?* Regionale inkoop/contractering (waar schaalvoordelen en uniformering aantoonbaar werken), en de inzet op lokale versterking van sociale basis en basisaanbod (aansluitend op lokale context).
- *Waar liggen kansen voor verbetering?* Eenduidiger en herkenbaarder toegang (waar uitlegbaar), structurele borging van cliëntondersteuning, uniformering van processen/uitvoeringsuitgangspunten waar dit uitvoeringslast vermindert, en meer structurele kennisdeling/leren tussen gemeenten en aanbieders.
- *Welke knelpunten zijn structureel en vragen om beleidsmatige aanpassing?* Brede/hoogover beleidsformulering zonder meetbare sturing, onduidelijke governance/mandaat en rolverdeling (incl. centrumrol), beperkte monitoring, en verschillen tussen gemeenten die voor inwoners/aanbieders moeilijk uitlegbaar zijn (met name rond toegang en uitvoering).
- *Welke aanbevelingen dragen bij aan toekomstbestendig en gedragen beleid?* Start met een integrale visie sociaal domein; vertaal dit naar 'regionaal moet – lokaal kan – optioneel'; leg governance/mandaat vast; richt een compacte monitor- en bijsturingscyclus in; investeer in professionele ruimte en vaste aanspreekpunten; en borg participatie van inwoners(vertegenwoordigers), partners en raden vanaf het begin.

Bijlage 5. Bronnenlijst en respondentenoverzicht

In het onderzoek zijn de volgende bronnen gebruikt voor de documentstudie.

Gemeente	Document
Regionaal	Beleidsplan maatschappelijke ondersteuning regio Maastricht Heuvelland 2023-2026
	Zicht op Thuis. Beleidsplan 2021-2024. Regio Maastricht Heuvelland
	Relevante en actuele inkoopdocumenten
	Input Regionaal Beleidsplan Maatschappelijke Ondersteuning 2023-2026
Eijsden-Margraten	Advies ASD Concept Beleidsplan Wmo-2023-2026
	Integrale verordening Sociaal Domein 2025
	Projectplan globaal Wmo-beleidsplan 2027-2030
	Lokaal uitvoeringsplan Wmo 2024-2026 + projectplan
	Projectvoortgang uitvoeringsplan Wmo 2024
	Raadsinformatiebrief en memo college stand van zaken Uitvoeringsplan Wmo
	Tussentijdse evaluatie Wmo-uitvoeringsplan Eijsen-Margraten 2024-2026
	Cliëntervaringsonderzoek Wmo + factsheet 2022
	Inventarisatie input raad en belanghebbende lokaal Uitvoeringsplan
	Communicatieplan Uitvoeringsplan Wmo 2024-2026
	Wmo Folder Sociale Basisvoorzieningen Eijsden-Margraten 2024
	Verslagen kerngroep en netwerkbijeenkomst Uitvoeringsprogramma Wmo okt/nov 2024
Gulpen-Witterm	Beleidsplan Sociaal Domein 2020-2024
	Tussenevaluatie Beleidsplan Sociaal Domein 2020-2024 + begeleidende brief
	Uitvoeringsplan Maatschappelijke ondersteuning Gemeente Gulpen-Witterm 2024-2026
	Raadsinformatiebrieven omtrent stand van zaken uitvoeringsplan maatschappelijke ondersteuning 2024-2026 en cliëntervaringsonderzoeken

Gemeente	Document
	Managementrapportage Sociaal Domein 2024
	Clïëntervaringsonderzoek Wmo 2024
	Verordening en besluit maatschappelijke ondersteuning gemeente Gulpen-Wittem 2026
Maastricht	Beleids- en uitvoeringsplan Maatschappelijke Ondersteuning gemeente Maastricht 2024-2026
	Programma wonen, zorg en welzijn gemeente Maastricht 2025-2035
	Verordening en besluit maatschappelijke ondersteuning gemeente Maastricht 2019/2020
	Advies iASD, verslag dialoogsessie iASD en reactie college op advies iASD in het kader van het Regionaal Beleidsplan Wmo-2023-2026
	Clïëntervaringsonderzoek Wmo gemeente Maastricht 2024
Meerssen	DURF Kader voor doorontwikkeling van de huiskamers
	Besluit maatschappelijke ondersteuning gemeente Meerssen 2024
	Raadsdocumenten inzake nota DURF, Toegankelijkheid openbare toiletten, Structurele ondersteuning huiskamers en ontmoetingspunten in Meerssen, aanbesteding Hulp bij het Huishouden, vaststelling en tussenevaluatie uitvoeringsplan Wmo 2023-2026
	Plan van Aanpak Doorontwikkeling Huiskamers + raadsbrief en factsheet gemeenteraad
	Advies ASD inzake Huiskamers, conceptverordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Meerssen 2024, uitvoeringsplan Wmo
	Advies structurele ondersteuning huiskamers en ontmoetingspunten in Meerssen
	Tussenevaluatie en vooruitblik inzet huiskamers & Evaluatie structurele ondersteuning huiskamers Gemeente Meerssen Nota DURF
	Actieplan en evaluatierapport Dementievriendelijke gemeente Meerssen 2025-2026
	Clïëntervaringsonderzoek Wmo gemeente Meerssen 2023-2024
	Uitvoeringsplan Wmo Gemeente Meerssen 2023-2026
	Adviesrapport Opbenare, Opengestelde en Toegankelijke toiletten + Hoge Nood app
	Tussentijdse evaluatie regionale paragraaf Beleidsplan maatschappelijke ondersteuning 2025
	Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Meerssen 2024

Gemeente	Document
Vaals	Raadsbesluit Verordening Wmo en Jeugdwet gemeente Vaals 2026
	Uitvoeringsplan Sociaal Domein 2024-2025 Gemeente Vaals
	Een kleine geschiedenis van de aanpak WijVaals
	Clïëntervaringsonderzoek Wmo en Jeugd gemeente Vaals 2024
	Beweegwijzer 2025
Valkenburg aan de Geul	Verordening en besluit maatschappelijke ondersteuning Valkenburg aan de Geul 2020/2025
	Actielijst uitvoeringsplan Wmo update 2025
	Clïëntervaringsonderzoek Wmo gemeente Valkenburg aan de Geul 2023-2024-2025

Respondentenoverzicht

In het kader van de evaluatie van het regionaal Wmo-beleidsplan 2023-2026 is er individueel gesproken met de zes gemeenten. Aanvullend hebben we gesproken met de regionale inkooporganisatie. De ketenpartners en inwoners zijn gesproken in 6 groepsinterviews. Zie hieronder voor een volledig overzicht van betrokken organisaties.

Gemeenten/regio	Ketenpartners	Inwonerparticipatie
Gemeente Eijsden-Margraten	CAZZ	Burgeralliantie – gemeente Gulpen-Wittern
Gemeente Gulpen-Wittern	Coöperatie Limburgse Zorgboeren	Adviesraad Sociaal Domein – gemeente Eijsden-Margraten
Gemeente Maastricht	D'elfant Assist	Inclusie – gemeente Gulpen-Wittern
Gemeente Meerssen	De Beyart	Onafhankelijke adviesraad – gemeente Maastricht
Gemeente Vaals	Envida	WMO-Klantmanager voorliggend veld – gemeente Eijsden-Margraten
Gemeente Valkenburg aan de Geul	In Harmony	Adviespunt Zorgbelang
Regionale inkoop	Leger des heils (SUMMA)	MEE Zuid-Limburg
	Levantogroup	Adviesraad Sociaal Domein – gemeente Meerssen
	Miep	
	Mondriaan (SUMMA)	
	Philadelphia (SUMMA)	

Gemeenten/regio	Ketenpartners	Inwonerparticipatie
	Probe Zorgt	
	Radar	
	Relim (SUMMA)	
	Sevagram	
	Steunpunt Mantelzorg Zuid	
	Thuiszorg Inis	
	Trajekt	
	Vincent van Gogh	
	Zuyderland Thuishulp	

Bijlage 6. Afkortingen en definities

Afkorting	Uitgeschreven	Toelichting
ASD	Adviesraad Sociaal Domein	Gemeentelijke adviesraad die het college adviseert over beleid in het sociaal domein, waaronder Wmo-beleid.
IZA	Integraal Zorgakkoord	Landelijk kader dat richting geeft aan samenwerking tussen zorg en sociaal domein; in het rapport genoemd in relatie tot regionale lijnen gericht op zelfregie en preventie.
KPI	Key Performance Indicator	Kritieke prestatie-indicator om doelen, voortgang en resultaten meetbaar te maken. In het rapport genoemd als randvoorwaarde voor betere monitoring en sturing.
OCO	Onafhankelijke cliëntondersteuning	Onafhankelijke ondersteuning van inwoners bij vragen over zorg en ondersteuning, indicatiestelling en keuzes binnen de Wmo.
PGB	Persoonsgebonden budget	Budget waarmee inwoners zelf ondersteuning inkopen; genoemd in het rapport in relatie tot tarieven en regionale afstemming.
Wlz	Wet langdurige zorg	Wet voor intensieve zorg bij blijvende behoefte; in het rapport genoemd in relatie tot afbakening met de Wmo.
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning	Wettelijk kader voor gemeentelijke ondersteuning gericht op participatie, zelfredzaamheid en ondersteuning van inwoners.

Begrip	Definitie
Algemene voorzieningen	Voorliggende, vrij toegankelijke voorzieningen die inwoners ondersteunen zonder individuele indicatie, bijvoorbeeld welzijnsactiviteiten of ontmoetingsplekken.
Basisaanbod	Het geheel aan algemene en licht-collectieve voorzieningen in een gemeente dat toegankelijk is voor inwoners en bedoeld is om inzet van maatwerkvoorzieningen te beperken.
Centrumregeling	Juridische samenwerkingsvorm waarin gemeenten taken gezamenlijk organiseren, onder meer voor regionale inkoop en contractmanagement.
Doelmatigheid	De mate waarin middelen (financiën, capaciteit) efficiënt worden ingezet om beleidsdoelen te realiseren.
Effectiviteit	De mate waarin de beoogde doelen en resultaten van het Wmo-beleid daadwerkelijk worden bereikt
Governance	Afspraken over rollen, verantwoordelijkheden, mandaat en besluitvorming binnen de regionale samenwerking.
Ketenpartners	Organisaties die samen met gemeenten bijdragen aan ondersteuning van inwoners, zoals zorg- en welzijnsaanbieders.

Begrip	Definitie
Mantelzorgpotentieel	De verhouding tussen het aantal potentiële mantelzorgers en het aantal ouderen met een zorgvraag; gebruikt in de cijfermatige analyse.
Maatwerkvoorziening	Individueel geïndiceerde voorziening op grond van de Wmo, zoals begeleiding, hulp bij het huishouden of een hulpmiddel.
Sociale basis	Het geheel van formele en informele netwerken, initiatieven en voorzieningen in een wijk of kern die bijdragen aan zelfredzaamheid en participatie van inwoners.
Systeemgericht	Werkwijze die is gericht op het organiseren en beheersen van randvoorwaarden en structuren, zoals beleidskaders, governance, inkoop, contractering, monitoring en toezicht. De nadruk ligt op uniforme afspraken, doelmatige organisatie en bestuurlijke sturing.
Systeemtaken	Taken die zich lenen voor regionale uitvoering, zoals inkoop, contractmanagement, tarieven, toezicht en monitoring.
Toegang	De manier waarop inwoners ondersteuning aanvragen en worden geholpen binnen de Wmo, inclusief de organisatie van loketten, teams en aanspreekpunten.